

A-16319

J. ŽUKOVSKI

RAHVA
MATERIAALSE
JA KULTUURILISE
TASEME
TÕSTMISEST
UUEL
VIISAASTAKUL

RK

POLIITILINE KIRJANDUS
TALLINN 1987

J. ŽUKOVSKI

RAHVA MATERIAALSE
JA KULTUURILISE TASEME
TÕSTMISEST
UUEL VIISAASTAKUL

RK

POLIITILINE KIRJANDUS

TALLINN 1947

12548

A-16319

RAVIDA SÕJAAVAD, TÕSTA RAHVA MATERIAALSET HEAOLU JA KULTUURITASET

Bolševike partei ja Nõukogude valitsus hoolitsevad pidevalt töötajate aineliste, elutarbeliste ning kultuuriliste vajaduste rahuldamise eest. Töötavate hulkade heaolu järjekindel kasv on sotsialistliku ühiskonna arenemise majanduslikuks seaduseks. See järeldeb juba nõukogude korra olemusest endast, see järeldeb ka Lenini-Stalini õpetusest sotsialismi ülesehitamise kohta.

Kuni Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonini 1917. a. elasid meie maa töötajad raskeis tingimuis.

Revolutsioonieelse Venemaa töölised elasid linnaäärsetes kasarmuis ja majalobudikes. Nad töötasid palju, kuid teenisid vähe. Lenin arvestas välja, et 1908. a. 2 250 000 töölise teenindasid 20 000 töösturit. Iga tööline teenis keskmiselt 246 rubla aastas ehk 20 rubla 50 kopikat kuus, kapitalisti tulu moodustas aga aastas keskmiselt 252 rubla iga töölise kohta. Sellega seoses kirjutas Lenin, et tööline töötab väiksema osa jooksul päevast endale, suurema osa jooksul aga kapitalistile.

Masendav töö 10—12 tundi päevas, elutarvete alaline piiramine oli töölise saatuseks. Tööpuudus, haigused, õnnetusjuhtumid tööstuses ähvardasid teda paisata veelgi suuremasse viletsusse. Haridus oli töölisele kättesaadamatu. Lisapingutuste hinnaga tuli säästa veeringuid, et muretseda raamatuid ja võimaldada lastele haridust. Arstiabi oli maksuline ja töötajaile raskesti kättesaadav.

Parem polnud revolutsioonieelsel Venemaal ka talupoegade olukord. Suur osa maast oli mõisnike, kulakute ja vaimulike käes. 30 000 suurmaaomanikul oli 70 miljonit tiinu maad. Sama palju maad oli 10 miljonil talupojaperel. Keskmiselt

tuli ühe suurmaaomaniku kohta 2300 tiinu maad, talupoja-pere kohta 7 tiinu. Tohtu hulk talupoegi oli maata või omas väga vähe maad.

Põllutöomasinad kuulusid samuti mõisnikele; talupoegadel olid peamisteks tootmisvahenditeks puuader, sirp ja vikat. Iga kolme talupoja kohta oli ainult ühel oma hobune. On iseenesestki arusaadav, et lõikus oli äärmiselt vilets. Alatihti tuli talupoegadel kannatada nälga. Vaesus, harimatus, nälginine — säärane oli talurahva saatus.

«Talupoeg», kirjutas Lenin, «oli viidud kerjuse tasemele: ta elas koos kariloomadega, riietus kaltsudesse, toitus äärmiselt viletsalt; talupoeg põgenes oma maatükilt, kui oli vaid kuhu põgeneda, isegi end maatükist lahti ostes, makstes sellele, kes oli nõus võtma endale maatükki, mille maksud ületasid selle tulukuse. Talupoeg nälgis krooniliselt ja kümned tuhanded surid nälga ning taudidesse viljaikalduste ajal, mis kordusid üha tihedamini».

Kapitalistid ja suurmaaomanikud, kes olid Venemaal võimul, kurnasid töölisi ja talupoegi viimse võimaluseni ning tõkestasid nende pääsu teaduse ja kultuuri juurde.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon kukutas ekspluateerivad klassid, võttis kodanluselt ja suurmaaomanikelt tootmisvahendid ja muutis vabrikud, tehased, maa, raudteed ning pangad kogu rahva omanduseks, ühiskondlikuks omanduseks. Oktoobri võit lõi tingimused sotsialistliku ülesehitustöö arendamiseks, ühe inimese teise poolt ekspluateerimise likvideerimiseks ja rahva elu põhjalikult paremaks muutmiseks.

Töötasu kasvas pidevalt. Miljonid töölised vahetasid oma kitsad, sünged revolutsioonieelsete aastate elamud uute, valgete, puhtate korterite vastu. Haridus kõigis oma avaldusvormides sai tööliste kättesaadavaks.

Toimus põhjapanevaid muutusi ka talurahva elutingimises. Nõukogude võim likvideeris mõisnike klassi, andis talupoegadele 150 miljonit hektaari mõisa-, riigi- ja kloostrimaid. Seda lisaks neile maadele, mis olid juba enne talupoegade käes. Talupojad vabanesid rendimaksimisest mõisnikele, mis moodustas 500 miljonit kuldrubla aastas, tohtust võlgnevusest niinimetatud «Talurahva Maapangale» ühe miljardi 300 miljoni kuldrubla suuruses summas.

Töötav talurahvas, kes nälgis Venemaal mõisnike ja kapitalistide valitsemise ajal, kes oli kuulmatu kurnamise ohver, hakkas esimest korda töötama endale ja sai võimaluse oma elu parandada.

Juba rahvamajanduse taastamise aastail tõusis töötajate materiaalne heaolu tunduval määral. Kuid eriti tähelepandavalt muutus Nõukogude rahva elu paremaks stalinlike viis-aastakute jooksul.

Kommunistliku partei läbikaalutud poliitika järjekindla teostamise, maa industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise poliitika tulemusena muutus meie maa lühikese ajaga mahajäänud agraarmaast eesrindlikuks ja võimsaks tööstusriigiks. Sotsialistlik süsteem tugevnes lõplikult kogu rahvamajanduses. Hävitati igasugune võimalus ühe inimese ekspluateerimiseks teise poolt. Jäädavalt tehti lõpp tööpuudusele — sellele tööliklassi põlisele nuhtlusele. Sotsialistlik tööstus läks vääramatult ülesmäge. Lakkamatult kasvas tööliklassi arv. Talurahvas vabanes vaesusest, laostumisest, kulakule orjamisest. Talumajandus, mis minevikus oli väike, killustatud, mahajäänud, suundus mehhaniseeritud kollektiivse suurmajanduse rööbastele. Riik kinnistas maa igaveseks talupoegadele. Kolhoosid varustati rikkalikult moodsate tehniliste tootmisvahenditega. Tõusis tööliste ja kolhoosnike töövõljakus.

Rahvamajanduse lakkamatu, kavakindla tõusu tagajärjel suurenes rahvatulu aastast aastasse ja tõusis ka töötajate heaolu.

Tööliste ja teenistujate aastane töötasufond kasvas 34 953 milj. rublalt 1933. aastal 96 425 milj. rublale 1938. aastal. Tööstustööliste keskmine aastane töötasu, mis moodustas 1933. aastal 1513 rubla, tõusis 3447 rublale 1938. aastal.

Kolhooside rahalised sissetulekud suurenesid 5661,9 milj. rublalt 1933. aastal 14 180,1 milj. rublale 1937. aastal. Tera- vilja väljaandmine keskmiselt ühe kolhoosipere kohta suurenes 61 puudalt 1933. aastal 144-le puudale 1937. aastal, arvestamata seemneid, seemnete kindlustusfonde, söödafondi ühiskonnastatud karja jaoks, riiklike normide tasumist ja masinatraktori- jaamade tööde naturaaltasu. Tuhanded kolhoosid said 1940. a. miljonärideks. Nõukogude riigi abiga likvideeriti täielikult kolhoosnike karjapuudus.

Töötajate tarbimine kasvas vahetpidamatult. Kõige hinnalisemad, mitmekesisemad ja kvaliteedilt parimad kaubad ning tooted muutusid kättesaadavaks kõige laiematele rahvahulkaudele.

1937. aastal suurenes tööliste ja teenistujate tarbimine ühe isiku kohta või osas 1932. aastaga võrreldes enam kui kolm korda, kanamunade osas kaks korda, sealihaga osas kolm ja pool korda, vorstisaaduste osas peaaegu neli korda, puuvilja ja marjade osas samuti peaaegu neli korda.

Riietuse, pesu ning jalatsite tarbimine ühe isiku kohta suurenes 1936. aastal võrreldes 1932. aastaga peaaegu kaks korda, mööblite ja majatarvete osas kolm ja pool korda. Lakkamatult suurenes nõudmine villaste, linaste ja siidriiete järele, parimate jalatsisortide jms. järele.

Kolhoosikord lõi kõik võimalused talupoegade elutarvete ulatuslikuks rahuldamiseks. 1938. aastal, uue lõikuse eel, oli igal kolhoosiperel 9,3 puuda vilja hinge kohta. Paljudel kolhoosnikutel oli viljavarusid mitmeks aastaks. Stalinlike viis-aastakute jooksul kasvas mitmekordseks liha, või ja muude toiduainete tarbimine talupoegade poolt. Kolhoosnikute toidusedelis nihkusid üha enam esikohale toiduainetööstuse tooted — suhkur, kondiitrisaadused jne. Suure osa oma sissetulekust kulutas kolhoosnik oma majapidamise korraldamiseks, samuti tööstuskaupade ostmiseks. Linnamoeline riietus ning jalatsid, hea mööbel, grammofonid, raadiod, jalgrattad jm. kaubad, mida vanasti maal üldse ei tuntud, said kolhoosiperetele igapäevaseks asjaks.

Laienes kultuuriasutuste võrk, kasvas õpilaste arv alg- ja keskkoolides ning kõrgemais õppeasutustes. Suurenes tervishoiuvõrk. Linnad ja külad parandasid oma heakorda. Töötajate elutarvete teenindamine muutus tunduvalt paremaks.

Õigus tööle, õigus puhkusele, õigus haridusele, õigus ainelele kindlustusele vanaduse, haiguse ning töövõime kaotuse puhul ja teisedki suured õigused, mida omavad nõukogude inimesed, kanti Stalinlikku Konstitutsiooni — maailma kõige demokraatlikumasse konstitutsiooni.

Nõukogude riik lõi võimalused rahva heaolu sääraseks tõstmiseks, millest ükski, ka kõige rikkamgi kapitalistlik maa, ei saa unistadagi.

Hitlerliku Saksamaa poolt peale sunnitud sõda katkestas Nõukogude Liidu rahuliku ülesehitustöö. Sõda katkestas ka rahvamajanduse üldise tõusu ja nõukogude inimeste heaolu kasvu.

Sõda tõi meile loendamatuid viletsusi. Suur hulk ettevõteteid, mis asetsesid saksa fašistlike anastajate poolt ajutiselt okupeeritud maa-alal, langesid rivist välja. Vaenlasel õnnestus ajutiselt vallutada rida tähtsamaid põllumajanduslikke rajooni: Ukraina, Krimmi, Doni ja Kubani-äärsed maa-alad, Valge-Vene, Baltimaad ja mõningad keskoblastid. Neis piirkondades oli 98 000 kolhoosi ja 2890 masina-traktorijaama ning neisse oli koondatud 40% maa üldisest külvipinnast. Laiatarbekaupade ja toiduainete tootmine vähenes.

Seniolematud sõjaraskused ei murdnud aga sangarliku Nõukogude rahva taht ega võitlusvaimu. Nõukogude inimesed kandsid teadlikult suuri ohvreid ja loobusid paljustki vaenlase kiireima purustamise nimel. Kuid ka kõige raske- mail ja pingerohkemail päevil kandis partei ja valitsus erakordselt suurt hoolt töötajate elutarvete ja elanikkonna materiaalsete ning kultuuriliste vajaduste rahuldamise eest.

Tuginedes sotsialistliku korra eelistele suutis Nõukogude riik kõigist raskustest hoolimata rahva elatustaset vajalikul kõrgusel hoida. Tagala edasilükkamatud vajadused rahuldati, ehkki vahest piiratult. Valitsus rakendas ulatuslikke vahendeid sõjaväelaste perekondade ja Isamaasõja invaliidide, paljulapseliste ja vallasemade, evakueeritud elanikkonna ja orbude abistamiseks. Käitiste ja asutuste juures loodud abimajandid, tööliste ja teenistujate laialdaselt levinud aiamaapidamine aitasid tõhusalt kaasa toiduainetega varustamisel.

Juba sõjaajal algas normaalse elu taastamine vabastatud rajoonides. Sõja lõpuks majutati 2,5 miljonit inimest, kelle peavarju sakslased olid purustanud, muldonnidest ümber hästikorraldatud majadesse.

Pärast Suure Isamaasõja võidukat lõppu, pärast fašistliku Saksamaa ja jaapani anastajate purustamist asus meie kodumaa jällegi rahulikule sotsialistlikule ülesehitustööle. Selle töö juures ootavad meid sageli suured raskused. Raskused on peamiselt tingitud neist erakordselt suurtest purustustest, mida vaenlane meile tekitas sõja-aastail. «Meie kodumaa ajaloos

ei ole varem olnud sõdu, mis oleksid röövinud nii palju õitsvaid inimelusid ja tekitanuks selliseid ennekuulmatuid laastamisi linnadele, küladele, tööstusele, transpordile ja põllumajandusele, nagu möödunud sõda», ütles seltsimees Ždanov oma kõnes Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 29. aastapäeva puhul.

Kas Nõukogude rahval tuleb end vähe pingutada, et täielikult taastada 31 850 purustatud käitist, 98 000 kolhoosi, 1876 sovhoosi ja 2890 masina-traktori jaama ning 65 000 kilomeetrit raudteed? Üldkahju, mille saksa fašistlikud barbarid meie maale tekitasid, ulatub 679 miljardile rublale.

Nõukogude inimestel tuleb kanda tõsiseid ohvreid ja ajutiselt paljustki loobuda, et võimalikult lühikese ajaga edukalt võita kõik raskused, mis on seotud sõja tagajärgede likvideerimisega.

Ent need ohvrid ei ole mingil määral võrreldavad töötavate hulkade määratu suurte ohvritega kapitalistlikes riikides.

Kapitalistlikes maades põhjustas üleminek sõjaajalt rahujale turu avaruse järsu vähenemise, tootmise taseme languse, käitiste sulgemise ja tööpuuduse kasvu.

Kapitalistid ei kannu sõjajärgse ülesehitamise raskusi, vaid veeretavad kõik raskused eranditult tööliste, talupoegade ja teenistujate õlgadele.

Ameerika Ühendriikides on juba tekkinud 3-miljoniline töötute armee, nende hulgas on rohkem kui miljon demobiliseeritud. Tootmise vähenemisega ja tööpuuduse suurenemisega Ameerika Ühendriikides kaasneb töötasu langus. Ameerika Ühendriikide tööliklass avaldab sellele vastupanu, streigiliikumine paljudel tootmisaladel tugevneb. 1946. a. jaanuaris ja veebruaris streikis Ameerika Ühendriikides ligi 2,5 miljonit töölist.

Inglismaal ei ole nii teravat tööpuudust kui Ameerika Ühendriikides. Ent sealgi registreeriti 1946. a. märtsis — 372 000 töötut. Nende hulka ei ole arvatud sõjaväest ja sõjatööstustest demobiliseeritud, kes ei ole veel tööd leidnud, neid aga oli 1946. a. veebruaris 900 000.

Itaalias, mis on ameeriklaste ja inglaste kontrolli all, on ligi 2,5 miljonit töötut.

Jaapanis, nagu teatas ajaleht «Asahi», olevat töötute arv

31. oktoobril 1946 Jaapani sotsiaalkindlustuse ministeeriumi andmeil 5 695 000 inimest.

Sõjajärgsel ajajärgul raskenes kapitalistlikes maades tunduvalt töötajate toitlusolukord. Nälg on haaranud paljusid Lääne-Euroopa, Aasia ning Aafrika maid.

Nälja vastu võitlemise erakorralise komitee esimees teatas pressikonverentsil Pariisis, et vähemalt 500 miljonit inimest nälgib. Lääne-Euroopas nälgib peamiselt just Saksa okupatsiooni all viibinud maade elanikkond.

Lääne-Euroopa maade üldine toitlusolukord halvenes järjekindlalt 1940. a. alates ja muutus aastail 1942—1943 kriitiliseks. See on tingitud sellest, et saksa barbarid laostasid Saksa okupatsiooni all viibinud maade põllumajanduse.

Teravilja (nisu, rukki) saak langes Lääne-Euroopas 59 miljonilt tonnilt, mis oli sõjaeelseks keskmiseks saagiks, 46 miljonile tonnile 1944. a. ja 31 miljonile tonnile 1945. a.

Toitlusolukord ei paranenud ka pärast Teise Maailmasõja lõppu. Toidunorme vähendati pidevalt kogu esimese sõjajärgse aasta jooksul. 1946. aastal oli prantsuse rahva leivanorm 300 g päevas. Hollandis on leivanorm vähendatud 400 grammilt 350 grammile, Itaalias 200-lt — 150-le, Šveitsis 225-lt — 200-le grammile päevas. Inglismaal kehtestati 21. juulil 1946 leiva ning jahu normeeritud müük.

Ameerika Ühendriikides, hoolimata õnnelikumast toitlusolukorrast, ei ole töötajate elu siiski kerge.

Töötajate ainelisest kindlustamatusest ja õigusetusest jutustab kujukalt oma kirjades nõukogude kirjanik Ilja Ehrenburg:

«Mississippi suudme-alal laiuvad puuvillaistandused. Maa kuulub valgetele, kes rendivad selle mustadele. «Rentnikud» peavad andma poole puuvillast maaomanikele, teise poole on nad kohustatud müüma ikka samadele maaomanikele, kusjuures hinna määravad peremehed, ja veeringuid, mida saavad neegrid, võivad nad kulutada ainult nende samade peremeeste kauplustes. Olgu see juriidiliselt rentimise sarnane, tegelikult on see orjus ja maaomanik on ühtlasi puuvilla ülesostja, jalatsite, petrooleumi ja soolaga kaupleja. Oma istandustes ringi sõites kargib maaomanik neegritele jõhkralt peale, jagab käsklusi, käitub nagu keiser või jumal.

Ma nägin perekonda, kes teenis aastas 300 dollarit ja üht teist, kes teenis aastas 200 dollarit. Nägin ka istanduse omanikku, kes ei olnudki suurmaaomanik. Ta ütles mulle, et möödunud aasta oli «ebaõnnestunud» ja et ta oli teeninud kõigest 25 000 dollarit...

Uhes majas elab 23 inimest: nad magavad reastikku. Oh, kui kaugel on siit paljukiidetud ameerika mugavus: jääkapid, tõstukid, närimiskummi! Mississipi, lai ja helekollane jõgi, näeb muret, sünget mustade muret.

New Yorgis kõneldi mulle tihti, et Ameerikas peavad kõik alaealised käima koolis 16-nda eluaastani. Pettekujutelmad... Ma nägin lõunas alaealisi, kes ei oska lugeda, nad pole kooli näinudki, varasest lapseest peale tunnevad nad vaid üht — sunnitööd.

Inimesed elavad ülitervishoidlikus Ameerikas nagu laudas. Kui sünnitamine on raske, ei ole naisel abi loota: arsti visiit maksab 60 dollarit. Ja seda 200-dollarilise aastase töötasu juures...»

See ja rida teisi tõiku tõendab, et töötajate aineeline olukord kapitalistlikes maades on väga raske, kultuurilise arengu tase on aga üpris madal. Kapitalistlik riik, täites oma peremeeste tahet, ei kaitse tööliste ja talupoegade huve, vaid hoolitseb kapitalistide tulude ja mõisnike sissetulekute eest.

Nõukogude riik on ainus riik maailmas, kus hoolitsemine rahva hüvangu eest on partei ja valitsuse otseseks ülesandeks.

Seadus NSVL rahvamajanduse taastamise ja arendamise viisaastaku plaanist 1946.—1950. aastaks on uueks tõendiks stalinlikust hoolitsusest Nõukogude rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme pideva tõstmise eest. Uus viisaastaku plaan demonstreerib sotsialistliku majandussüsteemi eeliseid.

Partei ja valitsus näitavad meile sirgjoonelise tee, annavad selge programmi meie edasiseks tööks.

Meie raskused on ajutised ja mööduvad. Nende raskuste kiire võitmine sõltub meist endist, iga nõukogude inimese tööviljakusest.

Nõukogude rahvas töötab niisama sangarlikult ja ennastohverdavalt nagu ta töötas sõja-aastail. Vapralt talub ta aju-

tisi raskusi, et kiiremini saavutada oma materiaalse ja kultuurilise olukorra tõhusat paranemist, et veelgi tõsta meie kodumaa võimsust.

«Kes tahab näha elavat ja tormilist Nõukogude Liitu, see peab heitma temale pilgu perspektiivis, ehk paremini öeldult — tema edasiste plaanide valguses,» ütles suur prantsuse kirjanik Henri Barbusse.

Uus stalinlik viisaastak näitab kujukalt igale nõukogude inimesele meie kodumaa homset päeva, meie rahva hoolsa töö lähedast, käegakatsutavat eesmärki.

Võitluses stalinliku viisaastaku eest rajatakse alused rahva heaolu kindlale tõusule.

Nõukogude rahva elutaseme tõusu üldnäitajaks on rahvatulu suurenemine.

Uus stalinlik viisaastak esitab tähtsaima ülesande — ületada rahvatulu sõjajärgne tase enam kui 30% võrra.

Rahvatulu on see materiaalse toodangu hulk, mille loob rahvatöö aasta jooksul, mahaarvates materiaalsed väärtused, mis lähevad kulutatud tootmiselementide — toorainete, kütteainete, ärakulutatud tööriistade ja masinate — asendamiseks. Kapitalistlikes maades omastavad ekspluataatorlikud klassid, kes moodustavad arvuliselt tähtsusetu osa elanikkonnast, kuid valdavad tootmisriistu ja -vahendeid, määratu suure osa rahvatulust. Säärastes maades nagu Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa omastab kodanlus 45—55% rahvatulust. Kolmveerand vana Venemaa rahvatulust läks kapitalistide, suurmaaomanike ja kulakute taskusse, kes moodustasid ühe kümnendiku elanikkonnast. Ja ainult veerand rahvatulust läks üheksale kümnendikule elanikkonnast — tööta-vaile hulkadele. Lenin kirjutas:

«Vähese varaga ja varatu rahvahulk moodustab üheksa kümnendikku kogu elanikkonnast, tarbib üheksa kümnendikku kõigist maksustatud saadustest ja maksab üheksa kümnendikku kaudsete maksude kogusummast. Seejuures aga saab ta kogu rahvatulust kõigest kaks-kolm kümnendikku».

Säärasele kisendavale ebaõiglusele tegi lõpu Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, likvideerides jäädavalt ekspluataatorlikud klassid meie maal.

Nõukogude Liidus «toimub rahvatulu jaotamine mitte eks-

pluataatorlike klasside ja nende arvukate parasiitlike kannupoiste rikastamise huvides, vaid tööliste ja talupoegade materiaalse olukorra süstemaatilise parandamise ja sotsialistliku tootmise laiendamise huvides linnas ning maal» (Stalin).

Sissetulekud jäävad meie maal töötajate käsutusse ja kasutatakse osalt toodangu laiendamiseks, osalt tööliste ja talupoegade tulude otseseks suurendamiseks. Mida suurem on Nõukogude Liidu rahvatulu, seda rohkem on võimalusi maa majanduselu kasvuks, tema majandusliku ja sõjalise võimsuse tugevdamiseks, rahva tarbimise ja heaolu suurendamiseks.

Nõukogude Liidu töötajad on otseselt huvitatud mitte ainult selle rahvatulu osa suurendamisest, mis läheb tarbimiseks, vaid ka selle osa suurendamisest, mis on määratud akumulatsiooniks. Akumulatsioon on Nõukogude rahva heaolu ja kultuuri ning Nõukogude Liidu majandusliku ja sõjalise võimsuse edasise kasvu tingimuseks.

Rahvatulu kasvu tõendavad järgmised andmed:

Rahvatulu suurus (1926./27. a. püsivhindades)	
Aastad	Miljardites rublades
1913	21,0
1920	10,5
1926	21,7
1928	25,0
1932	45,5
1937	96,3
1940	128,3
1950	177,0

1940. aastal ületas meie maa rahvatulu enam kui kuuekordselt 1913. aasta rahvatulu. Ükski kapitalistlik maa ei omanud sel ajajärgul säärast rahvatulu kasvutempot. Ameerika Ühendriikides näiteks see ainult kahekordistus.

Ka käesoleval viisaastakul kasvab Nõukogude Liidu rahvatulu aastast aastasse, samal ajal aga Ameerika Ühendriikides on sõja lõppemine põhjustanud juba tootmise vähenemise, ühes sellega ka rahvatulu vähenemise peaaegu $\frac{1}{3}$ võrra.

Nõukogude Liidu rahvatulu kiires kasvus avalduvad sotsialistliku majandussüsteemi eelised.

Suure Isamaasõja aastail loobus meie rahvas paljust, andes esimeses järjekorras kõik vajalikud ressursid rindele, et saavutada võit vaenlase üle. Suur osa rahvatulust suunati sõjatarbeiks.

Sõja võidukas lõpp tõi suuri muutusi rahvatulu kasutamisse. Sõjakulude vähenemise arvel suureneb tarbimisfondi osa viisaastaku jooksul 73 protsendini, akumulatsioonifondi osa 21 protsendini, riiklikud reservid moodustavad ligi 6 protsenti.

Mille arvel toimub säärane suur rahvatulu kasv uuel stalinlikul viisaastakul?

1950. aastal peab tööstus ületama 1940. aasta taseme pea-aegu poolteist korda, põllumajandus enam kui veerandi võrra ja transport enam kui kolmandiku võrra. See lubab viisaastaku lõpuks mitte ainult saavutada, vaid ka ületada rahvatulu ja rahva tarbimise sõjaeelse taseme.

Et täita seda suurejoonelist ülesannet, näeb viisaastaku plaan esimeses järjekorras ette rasketööstuse ja raudteetranspordi kui juhtivate rahvamajanduse harude taastamise ja arendamise.

Rasketööstus ja tema tuum — masinaehitus — on meie maa kogu rahvamajanduse ja kaitsevõimsuse aluseks. Rasketööstus varustab põllumajandust masinate ja tööriistadega. Ta varustab transporti tehniliste vahenditega, toodab seadmeid ja tööpinke kõigile teistele rahvamajanduse harudele, sealhulgas tekstiil-, kerge- ja toiduainetööstusele. Seepärast peab rasketööstus suurenema kiiremas tempos.

1950. a. ületab mustmetallitoodang 1940. a. taseme 35 protsendi võrra, söetoodang — 51, nafta — 14, elektrienergia — 70, masinate ja tööstusseadmete toodang — 100 protsendi ja keemiatoodete valmistamine 50 protsendi võrra. Nimelt rasketööstuse suurenemine annab tõuke kergetööstuse ja põllumajanduse säärasele kasvule, mis kindlustab maale tarvilikud toor- ja toiduainete ressursid.

Tähtsaimat osa etendab raudteetransport. Maa rahvamajanduse taastamine ja arendamine pole kujuteldav korrapärase transpordita, mis täielikult rahuldaks rahvamajanduse

tarvidusi vedude osas. Transpordil on suurim tähtsus maa kaitsel. Viisaastaku plaan kavastab transpordi materiaaltehnilise baasi tunduvalt laiendamist. Transport saab palju vedureid, vaguneid. Ehitatakse uusi raudtee magistraale. Raudteetranspordi veokäive 1950. a. ületab sõjaeelset veod 28 protsendi võrra.

Rasketööstuse ja transpordi taastamise ja arendamise alusel teostatakse kogu rahvamajanduse taseme tõstmine, rahvatulu suurendamine ning järelikult ka rahva materiaalse elutaseme tõstmine.

PEAMISTE TARBESEMETE TOOTMISEST

Viisaastaku plaani seadus esitab ülesande — «saavutada põllumajanduse ja tarbimisvahendeid tootva tööstuse tõus Nõukogude Liidu rahvaste materiaalse heaolu kindlustamiseks ning meie maal tähtsamate tarbeesemete külluse loomiseks».

Otsustav tähtsus tarbeesemete tootmise suurendamiseks on põllumajanduse tõusul, mis varustab elanikkonda toiduainetega ja tööstust toorainetega.

Põllumajanduse taseme tõstmiseks, mis sai saksa fašistliku okupatsiooni all tugevasti kannatada, on tarvis traktoreid ja muid põllutöömehhanismid, mida vajavad kolhoosid ja sovhoosid. Traktoritehituse ja põllutöömehhanismide tootmise taastamine ja laiendamine algas juba sõjaajal. Ehitati uued Altai ja Vladimiri traktoritehased ja Krasnojarski kombainitehas, lasti käiku esimene osa taastatavast Stalingradi traktoritehasest. Viisaastaku jooksul taastatakse üheksa põllutöömehhanismide tehast, samuti lastakse käiku viis uut tehast ja üks kombainitehas.

Viisaastakul annab meie tööstus Nõukogudemaale vähemalt 325 tuhat traktorit ja sadu tuhandeid muid põllutöömehhanismid; luuakse 950 uut masina-traktorijaama. Peale selle saab põllumajandus 17 miljonit tonni mitmesuguseid mineraalväetisi. Masinaehitus annab tarvilikud seadmed kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside elektrifitseerimiseks. Külades ehitatakse tuhandeid väikesi hüdroelektrijaamu üldvõimsu-

sega 1 miljon kilovatti, mis võimaldab elektrifitseerida kõik sovhoosid, masina-traktorijaamad ja palju tuhandeid kolhoose. Sverdlovski oblast, mis 1946. a. alguseks elektrifitseeris üle poole oma kolhoosidest, võttis omale kohustuseks — aasta lõpuks lõpetada kõigi kolhooside ja masina-traktorijaamade elektrifitseerimine. See on sääraseks oblastiks Vene NFSV-s, kes esimesena elektrifitseerib täielikult kõik kolhoosid ja masina-traktorijaamad.

Põllumajanduse mehhaniseerimise kasv, kolhooside ja sovhooside varustamine suure hulga traktorite ja muude põllumajanduslike masinatega, kolhooside ühiskondliku majanduse tugevdamine loob kõik eeldused viljasaagi tõstmiseks ja põllumajanduslike kultuuride üldsaaagi suurendamiseks.

Otsustavaks tingimuseks põllumajanduse taseme tõstmisel ja põllumajandusliku toodangu kasvamisel on kolhooside edasine organisatsioonilis-majanduslik tugevdamine ja põllumajandusliku artelli stalinliku põhikirja vääramatu täitmine. Esmajärguline tähtsus on seepärast Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määrusel 19. septembrist 1946. a. «Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides». See määrus on suunatud põllumajandusliku artelli edasisele tugevdamisele, tema kaitsmisele igasuguste kahjustuste eest, kolhooside ühiskondliku majapidamise tugevdamisele kõigi abinõudega. Põllumajandusliku artelli põhikirja parandamise abinõude väljatöötamiseks, kolhooside ühiskondliku majapidamise kavakindlaks laiendamiseks ja kontrolli kehtestamiseks põhikirjast kinnipidamise üle loodi NSV Liidu Valitsuse juures Kolhooside Nõukogu.

Meie maa saavutas sõjaeelseil aastail erakordselt kõrge viljasaagi. Suurele Isamaasõjale eelnenud nelja aasta jooksul saadi Nõukogude Liidus igal aastal 7—7,3 miljardit puuda vilja. Tsaari-Venemaa põllumajandus andis kõigest 4—5 miljardit puuda.

1913. a. tootis tsaari-Venemaa 21 600 000 tonni kaubavilja. See moodustas 26% kogu teraviljatoodangust. Sõjaeelsel aastal, 1940. a., nagu märkis seltsimees Stalin oma kõnes Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsel koosolekul, toodeti meie maal 38 300 000 tonni kaubavilja.

Viisaastaku lõpuks, 1950. a., moodustab iga-aastane teravilja üldsaak 127 miljonit tonni, mis on 58 protsendi võrra suurem kui 1913. a. ja 7 protsendi võrra suurem kui 1940 a. See võimaldab parandada elanikkonna varustamist toiduainetega ja luua riigis tarvilikud viljavarud.

Erilist tähelepanu pühendatakse tähtsaima toidukultuuri — nisu — tootmise taastamisele ja edasisele suurendamisele. Ukrainas, Krimmis ja Põhja-Kaukaasias mitte ainult taastatakse, vaid ka suurendatakse talinisu toodang. Volga-äärse, Lõuna-Uurali, Siberi ja Kazahstani rohtla-aladel laiendatakse samuti eriti hea kvaliteediga suvinisu külvi, mis annab küpsetamise seisukohalt parima jahu maailmas. Ühtlasi suurendatakse riisi, tatra, hirse ja kaunvilja kultuuride toodangut.

Uus viisaastaku plaan näeb ette tehniliste kultuuride toodangu edasist suurendamist.

Tunduvalt suureneb suhkrupeedi üldsaak. 1950. a. saab juba korjata 26 miljonit tonni suhkrupeedi, s. o. 22 protsendi võrra rohkem kui 1940. a. Suhkrupeedi saak moodustab uue viisaastaku lõppaastal 190 tsentnerit hektaarilt. See annab võimaluse suhkrupeedi suurendamiseks 2 400 000 tonnile, mis on peaaegu 250 000 tonni võrra suurem kui 1940. a.

Tunduvalt suureneb puuvilla kui tähtsaima tehnilise kultuuri toodang. Uue viisaastaku lõpuks suureneb puuvilla saak 18,4 tsentnerini hektaarilt. Toorpuuvilla üldsaak moodustab 3,1 miljonit tonni, ühest tonnist toorpuuvillast võib aga valmistada 2700 meetrit mitmesugust puuvillriiet, kuni 110 kg õli, 16 kg seepi ja saada suurel hulgal takkusi.

Pikakiuline lina «dolgunets» kujuneb üheks tähtsamaks tuluallikaks kümnetele tuhandetele kolhoosnikutele. Seda kasutatakse laialdaselt tekstiil-, auto-, naha- ja teistes tööstusharudes. Linakude on kaks korda tugevam puuvillasest ja 3 korda tugevam villasest koest. Värnits — keedetud lina-seemneõli — on laki- ja värvitööstuses asendamatu. Lina-seemneõli kasutatakse seebi-, kummi-, naha- ja elektritehnoloogilises tööstuses. Seda kasutatakse ka toiduks.

Enne sõda andis Nõukogude Liit 80 protsenti kogu maailma lina toodangust. Viisaastaku plaan näeb ette lina saagi tõstmise neljale tsentnerile hektaarilt. Üldse kogutakse lina-

kiude 1950. aastal 8 miljonit tsentnerit. See on 39 protsendi võrra rohkem kui 1940. a. 1913. aastal saadi kõigest 3,3 miljonit tsentnerit. Laieneb ka õlikultuuride toodang, mis kiiresti võimaldab rahvast tunduvalt paremini varustada rasvainetega. Tähtsaimaks õlikultuuriks on päevalill. Päevalilleõli kasutatakse toiduks ja margariini, konservide, steeriini, glütseriini ning seebi valmistamiseks. Enne sõda toodeti 90 protsenti kogu maailma päevalilleõli toodangust Nõukogude Liidus. 1950. a. tõuseb päevalille üldsaak 37-le miljonile tsentnerile, saak hektaarilt 10-le tsentnerile.

Enne revolutsiooni kultiveeriti Venemaal teed väikestel katsealadel Batumi rannikul Musta mere ääres. Viisaastakute jooksul on teeistanduste pindala kasvanud üle 50 000 hektaari; uuel stalinlikul viisaastakul laieneb see veelgi 10 tuhande hektaari võrra.

Aastail 1946—1950 taastatakse tubaka ja mahorka külvipinnad, saaki suurendatakse tunduvalt.

Samuti laiendatakse tsitrus-kultuuride — mandariinide, sidrunite ja apelsinide — külvipindala.

Suureneb liha, piima, rasvainete, villa ja muude karjamajandussaaduste hulk. Veiste arvu tuleb viisaastaku jooksul tõsta 39 protsendi võrra, lammaste ja kitsede arvu 75 protsendi ja hobuste arvu 46 protsendi võrra, sigade arv tuleb kolmekordistada. Keskmise iga-aastane karja juurdekasv kolhoosides viisaastaku jooksul moodustab üle 13 protsendi. Lääne-Euroopa maades suurenes kariloomade arv 40 aasta jooksul (aastail 1870—1910) kõigest 26 protsendi võrra, s. o. iga-aastane juurdekasv moodustas keskmiselt kõigest 0,65 protsenti.

Kariloomade arvu ja nende tootlikkuse suurendamise tagajärjel saame 1950. a. peaaegu kaks korda rohkem piima kui 1945. a. ja 30 protsendi võrra rohkem kui enne sõda. Liha ja rasva saab maa kaks ja pool korda rohkem kui 1945. a. ja peaaegu 25 protsendi võrra rohkem kui 1940. a.

Kiires tempos hakkab arenema lambakasvatus, suureneb peenvilla, pooljämeda villa, talle- ja lambanahkade töötlemine, samuti areneb liha- ja rasvalammaste kasvatus.

Põllumajanduse tõus kindlustab kogu Nõukogude rahva materiaalse elutaseme kiire tõusu.

Tekstiil-, kerge- ja toiduainetetööstus saavad põllumajanduselt tunduvalt rohkem tooraineid kui sõjaeelseil aastail. Kolhoosid ja sovhoosid varustavad nende tööstusharude käitisi sadade miljonite tsentnerite teravilja, peetide, puuvilla, liha, piima, villa, juurvilja, puuvilja ja teiste saadustega.

Viisaastaku plaan näeb ette grandioosse kava tarbeesemeid tootvate tekstiil-, kerge- ja toiduainetetööstuse käitiste taastamise, laiendamise ja tehnilise ümberkorraldamise alal.

Stalinlike viisaastakute jooksul arenes tekstiil-, kerge- ja toiduainetetööstus edukalt. Lisaks tekstiiltööstuse vana baasi (Moskva, Ivanovo, Leningradi oblasti) tunduvalle laiendamisele on loodud uued baasid Siberis ja Kesk-Aasias, mis on lähemal uutele tööstuskeskustele ja asetsevad toorainete koondamiskohtades. Aastast aastasse suurenes kangaste, jalatsite ja riietusesemete toodang. Loodi tehnika viimase sõna järgi seadistatud toiduainetetööstus endiste väikekäitiste asemele. Ehitati uusi suhkru-, konservi-, tubaka- ja kondiitri-saaduste tehaseid ning vabrikuid. Partei ja valitsus võitlesid väsimatult toodete külluse loomise ja töötajate elutaseme tõstmise eest.

Nõukogude Liidu tekstiil-, kerge- ja toiduainetetööstusele tekitati sõja-aastail raskeid kaotusi. Fašistlikud okupandid löid rivist välja tuhandeid käitisi. Maa läänerajoonides hävitati peaaegu kõik tekstiil- ja kergetööstuse käitised. Tekstiiltööstus kaotas sõja jooksul kolm miljonit värtnat ja üle 45 tuhande kudumismasina.

Samastiguse raske kaotuse osaliseks sai ka toiduainetetööstus. Sakslased purustasid palju Ukraina ja Vene NFSV edela- ning lõunaosa toiduainetetööstuse käitisi, mis omasid esmajärgulist tähtsust maa toitlusbilansis.

Paljud käitised on juba taastatud ja toodavad üha kasvavas ulatuses toiduaineid, kangaid, riietusesemeid ning jalatseid.

Puuvillriide toodang suureneb 1950. aastal 4 miljardi 686 miljoni meetrini, villase riide toodang 159 400 000 meetrini, siidriide toodang 141 miljoni meetrini, nahkjalatsite toodang tõuseb 240 miljonile paarile, sukkade-sokkide toodang 580 miljonile paarile. Toiduainetetööstus toodab 1950. aastal 1 300 000 tonni liha, 275 000 tonni võid, 880 000 tonni taime-

võid, 2 200 000 tonni kala, 2 400 000 tonni suhkrut, 19 miljonit tonni jahu, 870 000 tonni seepi.

Need arvud väljendavad kujukalt bolševike partei ja Nõukogude valitsuse suurt hoolitsust Nõukogude rahva heaolu eest.

Seadmete muretsemine tekstiil-, kerge- ja toiduainetetööstusele suureneb uue viisaastaku jooksul mitmekordselt võrreldes sõjaeelse tasemega. Need tööstusharud saavad tohutul hulgal moodsaid, tehniliselt täiuslikke masinaid ja tööpinke.

Aastad 1946—1950 kujunevad tekstiil- ja kergetööstuse vanade käitiste taastamise ja uute käitiste käikulaskmise aastaks. Jätkatakse enne sõda alustatud tekstiiltööstuse väljaarendamist maa idapiirkondades — Siberis ja Kesk-Aasias. Alustavad tegevust puuvillakombinaadid Novosibirskis, Astrahanis ja Gruusia NSV-s, puuvillavabrikud Altai krais ja Põhja-Kazahstanis ning teine osa puuvillakombinaadist Ida-Siberis. Lõpeb puuvillakombinaatide ehitamine Taškendis, Stalinabadis ja Ferghanas, samuti puuvillavabrikute ehitamine Ufas ja Tšeljabinskis ning alustatakse puuvillavabriku ehitamist Kuznetski basseinis.

Taastatakse jalanõude vabrikud Leningradis ja Rostovis, Ostaškovi nahavabrik, tallakummittehased Kiievis ja Kalinini, Vitebski sukavabrik, Poltava kudumisvabrik. Alustavad tegevust tallakummittehas Lääne-Siberis, sukavabrikud Sverdlovskis ja Tambovis.

Toiduainetetööstus suurendab tunduvalt tootmist.

Käesoleva viisaastaku jooksul tuleb täielikult taastada 92 suhkru-, 144 piirituse-, 24 konservi-, 68 leivatehast ja ehitada 10 suhkru-, 7 piirituse-, 9 konservi- ja 39 leivatehast. Taastatakse ja ehitatakse kümneid leivakombinaate, külmutushooneid, piimameiereisid ja piimakonservi-tehaseid. Ehitatakse 36 uut lihakombinaati, 38 külmutushoonet, 48 piimameiereid ja 13 piimakonservi-tehast, 1200 mehhaniseeritud või- ning juustuvabrikut.

Uks gigantsemaid uue viisaastaku objekte on Nõukogude Liidu suurim lihakombinaat Puškinis Moskva lähedal. Sõja tõttu katkestatud kombinaadi ehitamist alustati uuesti 1946. a. augustikuus.

Selle käitise hooned katavad seitsmehektaarilise maa-ala. Siia rajatakse võimas külmutushoone 7000-tonnilise mahuga. Vorstiosakond hakkab valmistama arvukaid vorstisorte. Poolvalmistoodete osakonnas hakkab arenema lihatoitude — biifsteekide, raguude, ribi, šašlõkkide jms. — valmistamine. Ehitatakse eriosakond liha turustamiseks eripakendis 500-grammilistes ja kilogrammilistes pakkides.

Üks osakond hakkab valmistama mitmesuguseid lihakonserve. Luuakse osakonnad kotlettide, «tule-homme-jälle» ja pirukate valmistamiseks, samuti kontide töötlemiseks ja liimi valmistamiseks. Kavatakse valmistada 110 eri liiki liha-tooteid. Uus käitis hakkab valmistama 100 tonni liha-tooteid ühe vahetuse jooksul.

Uuel viisaastakul suurendatakse tunduvalt toiduainete ja tööstuskaupade tootmist elanikkonnale.

Järgnevalt esitan mõned võrdlusarvud tähtsamate kaupade tööstusliku toodangu kohta 1950. aastal võrreldes 1932. aastaga (esimese viisaastaku lõpp) ja 1937. aastaga (teise viisaastaku lõpp):

	1932. a.	1937. a.	1950. a. (plaan)
Tööstuskaubad			
Puuvillriie (miljardeis meetreis)	2,7	3,5	4,7
Villane riie (miljoneis meetreis)	89	108	159,4
Siidriie (miljoneis meetreis)	21,5	59	141
Sukad-sokid (miljoneis paarides)	208	409	580
Nahkjalsid (miljoneis paarides)	87	183	240

**Tööstuslikult toodetavad
toiduained**

Liha (tuhandeis tonnides)	483	812	1300
Või (tuhandeis tonnides)	72	185	275
Taimeõli (tuhandeis tonnides)	410	495	880
Kala (miljoneis tonnides)	1,3	1,6	2,2

Käesoleval viisaastakul suureneb laiatarbekaupade ja tööstuslikult toodetavate toiduainete toodang iga aastaga 17 protsendi võrra.

Säärase kiire kasvutempo tagajärjel saavutab meie maa mitte ainult sõjaeelse tarbimistaseme peamiste toidu- ja tööstuskaupade osas iga elaniku kohta, vaid ületab ka tunduvalt selle taseme.

LAIATARBEKAUBAD RAHVALE

Viisaastaku plaani seadus on esitanud suured ülesanded kohaliku tööstuse ja töönduskooperatsiooni käitistele. Kohalikust toorainest lähtudes tuleb neil massiliselt arendada laiatarbekaupade, ehitusmaterjalide ja toiduainete tootmist.

1950. aastal suureneb trikootoodete valmistamine kohalikus tööstuses ja töönduskooperatsioonis sõjaeelse tasemega võrreldes 25—30 protsendi võrra, mööblitoodang — 30 protsendi, turbatoodang — 64 protsendi ja söetoodang 77 protsendi võrra.

Kohaliku tööstuse arendamiseks ja kohalike ressursside kasutamiseks on viisaastaku plaani seadus loonud kõik tarvilikud eeldused. Nüüd jäävad kohaliku tööstuse ja töönduskooperatsiooni poolt toodetavad laiatarbekaubad täielikult liiduvabariikide käsutusse. See aitab kaasa liiduvabariikide ja nende kohalike organite initsiatiivi kasvule tarbeesemete toodangu suurendamisel ja kaubakäibe laiendamisel.

Kohalik tööstus suurendab tunduvalt telliskivide, klaasi ja katusekivide toodangut, mis kiirendab elamuehitust ja võimaldab ellu rakendada telliskividest ning kivistustega uue kolhoosiküla ehitamise idee. See tähendab nõukogude küla heaolu ja kultuursuse edasist kasvu.

Viimaseil aastail rindetellimusi täites õppisid paljud kohaliku tööstuse käitised valmistama kõrgekvaliteedilist toodangut. Nad omandasid kogemusi tootmise paremaks tehniliseks organiseerimiseks. Neid kogemusi tuleb levitada kõigis vabrikuis, tehastes, artellides ja töökodades, mis valmistavad laiatarbekaupu.

Tunduvalt laiendatakse ka tarbijate ja töönduskooperatsiooni ning invaliidide kooperatsiooni tootmistegevust. Nad vabastatakse neile mitteomaseist tööstustellimustest ja lülitatakse ümber laiatarbekaupade tootmisele rahva jaoks.

Igas piirkonnas tuleb pöörata erilist tähelepanu nende kaupade tootmise arendamisele, mille poolest vastav piirkond oli juba varem kuulus. Tuleb elustada ka meie kodutööstust. Kodutööstused võivad anda palju häid ja rahvale vajalikke kaupu, samuti kõrge kunstiväärtusega esemeid.

Tarbivate ja invaliidide kooperatsioon organiseerib ulatlikult ka põllumajandussaaduste töötlemist. Tublisti suureneb vorstide, suitsukala, tärklise, siirupi, kondiitrisaaduste, viinamarjaveini ja teiste toodete valmistamine.

Suured linnad tarbivad hulgaliselt juurvilja, kartuleid, piima ja liha. Seepärast tuleb arendada nende saaduste valmistamist suurte linnade ja tööstuskeskuste vahetus läheduses.

Kartuli- ja juurvilja-alad suurlinnade ümber suurendavad nende linnade toiduainevarusid ja ühtlasi vähendavad saaduste vedusid.

Uus viisaastaku plaan teeb ülesandeks kartuli-, juurvilja- ning loomakasvatusalade edasise arendamise ja tugevdamise suurte linnade ning tööstuskeskuste ümber. Kartuli üldine külvipindala suurendatakse 9,6 miljoni hektaarini, mis ületab sõjaeelse taseme peaaegu 2 miljoni hektaari võrra. Juurvilja külvipindala laiendatakse 600 tuhande hektaarini — peaaegu poole võrra sõjaeelse tasemega võrreldes.

Kartuli-, juurvilja- ja loomakasvatusalade tugevdamisele ja arendamisele okupatsiooni all kannatada saanud piirkondades, Moskva, Leningradi, Harkovi, Kiievi, Rostovi, Dortbassi ja Stalingradi linnaümbruse piirkondades ning Uurali, Siberi ja Kazahstani tööstuslinnade ja -asulate ümber omistatakse erilist tähelepanu.

Eriti laieneb köetavate kasvuhoonete arendamine.

Nõukogude Liidu Kaubandusministeerium laseb ehitada kasvuhoonete kombinaadid Leningradis, Gorkis, Jaroslavlis, Tšeljabinskis, Kiievis, Minskis ja reas teistes suurtes linnades ning tööstuskeskustes.

1948. aastaks kahekordistub Nõukogude Liidu Kaubandusministeeriumi kasvuhoonete toodang 1946. aastaga võrreldes.

Viisaastaku plaan rõhutab tööliste ja teenistujate individuaalse ja kollektiivse aiamaapidamise edasise arendamise vajalikkust ning individuaal-loomapidamise, linnu- ja mesilaste pidamise innustamise tarvilikkust.

RIIKLIKU JA KOOPERATIIVKAUBANDUSE ARENEMISEST

Tarbeesemete toodangu kiire kasvutempo alusel suurenevad kaupade turufondid, s. o. fondid, mis on määratud müügiks elanikkonnale.

1950. aastal moodustab riikliku ja kooperatiivkaubanduse jaekaubakäive 275 miljardit rubla (arvestades 1945. aasta hinnataseme alandamist), mis ületab 1940. aasta kaubakäibe suuruse 28 protsendi võrra.

Seejuures suurenevad tööstuskaupade turufondid 1950. aastal 36 protsendi võrra 1940. aasta tasemega võrreldes, toidu-kaupade omad 23 protsendi võrra.

Rahvale hakatakse müüma rohkem kõrgekvaliteedilisi tarbekaupu: võid, lihasaadusi, pagarisaadusi, kala, samuti puuvill-, linast, villast ja siidriiet, nahkjalatseid. Toodangu assortimenti laiendatakse tunduvalt.

Eriti kiiresti hakkab arenema majapidamis- ja kultuuritarvete müük. Nende kaupade müük ületab sõjaeelse taseme 3—4-kordselt. 1950. aastal müüakse rahvale üle 1 miljoni jalgratta, 135 tuhande mootorratta, 7,4 miljoni mitmesuguse kella, 1 miljoni grammofoni, 925 tuhande raadioaparaadi, 450 tuhande õmblusmasina, üle poole miljoni fotoaparaadi, muusikariista jne.

Mööblivabrikud toodavad tunduvalt enam kui enne sõda. Rahvale müüakse rohkem metall-, klaas-, portselan- ja fajanssnõusid, teemasinaid, elektritarbeid jne.

Autotööstuse arenemine käesoleval viisaastakul võimaldab alustada sõiduautode müüki rahvale.

1946. a. alustati juba jae-müüki metsamaterjalide, raua, naelte, telliskivide, aknaklaasi, rohu- ja värvikaupade ning muude esemete osas, mis on tarvilikud linna- ja maarahvale remondi- ja ehitustarvete rahuldamiseks. Avati ärid nende kaupade müügiks Moskvast, Leningradis, Tuulas, Voroneži oblastis, Ukrainas, Valge-Venemaal ja reas teistes kohtades.

Juba 1946. a. esimesel poolel märgiti suurt kaubakäibe kasvu. Näiteks müüdi Vene NFSV-s jaemüügil 1945. aasta vastava ajavahemikuga võrreldes enam kui kaks ja pool korda rohkem puuvillriiet, enam kui viis korda rohkem rii-

deid ja pesu, peaaegu kolm korda rohkem nahkjalatseid, poolteist korda rohkem siidriiet, sukki ja sokke, kaks korda rohkem portselan- ja fajanssnõusid.

1946. a. esimesel poolel suurenes Vene NFSV kaubakäive eelmise aasta esimese poolega võrreldes rohkem kui poolteist korda.

1946. a. suvekuudel avati kogu maal üle 4300 kommerts-äri ja kioski, mis kauplesid leivaga, 682 vilja- ja söödaäri, 5578 karastavate jookide müügikohta.

Kommertskaubanduse laiendamisega kaasneb kommerts-hindade alandamine. Aastail 1944—1946 alandati korduvalt hindu kommertsärides ja kioskeis. Alates 2. juulist 1946 alandati jällegi tööstuskaupade kommertsmüügi hindu kogu Nõukogude Liidu ulatuses keskmiselt 40 protsendi võrra, Moskvast, Leningradis, Kiievis ja Harkovis 35 protsendi võrra.

Üleminek rahuaegsetesse tingimustesse eeldab kaardisüsteemi kaotamist. Seoses viljaikaldusega reas oblasteis ja riiklike toitusvarude vähenemisega oli Nõukogude valitsus sunnitud kaardisüsteemi kaotamise 1946. aastalt edasi lükkama 1947. aastale.

Kaardisüsteem on sõjaaja üks paratamatuid pahesid. Tuleb siiski ajutiselt rahulduda kaardisüsteemiga, kuni tagasipöördumine normaalsele kaubakäibeale ja tootmise ning tarbimise igakülgne arenemine muudavad selle ajutise abinõu tarbetuks.

Kaardisüsteemi kaotamist ei saa teostada rea tingimuste ettevalmistuseta. NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsustas alates 1946. a. septembrikuu teisest poolest rakendada vajalikke abinõusid kõrgete kommertshindade ja odavate kaardisüsteemi-hindade lähendamiseks kommertshindade edasise alandamise ja kaardisüsteemi-hindade tõstmise teel. Kaardisüsteemi kaotamise hetkeks kaotatakse kommertshinnad ja uued kaardisüsteemi-hinnad kuulutatakse ühtseiks riiklikeks hindadeks.

Kaardisüsteemi-hindade tõstmisel ja kommertshindade alandamisel on suur tähtsus. See tervendab turgu, kitsendab võimalusi spekulatsiooniks kaardisüsteemi-kaupadega ja põhjustab nõukogude rubla tugevnemist.

Nõukogude valitsus võttis arvesse kaardisüsteemi-hindade tõstmise raskusi ja mõistis, et siin tuleb töölistel, teenistuja-

tel ja talupoegadel tuua tõsiseid ohvreid, kuid säärase ohvriteta on võimatu likvideerida raskeid sõjatagajärgi ja taastada kannatadasaanud rahvamajandus.

Nõukogude valitsus võttis tarvitusele rea abinõusid väikese ja keskmise palgaliste tööliste ja teenistujate kaotuste hüvitamiseks, tõstes nende töötasu.

Viisaastaku plaan näeb ette riikliku ja kooperatiivkaubanduse võrgu tihendamist linnades ja külates, samuti kauba- baaside ja -ladude arvu suurendamist. Linnades suurendatakse erikaupluste arvu, maal rajoonide universaalmagasinide ja talurahva kaupluste arvu. Tunduvalt laieneb karastavate jookide müügikohtade võrk linnades, töölisasulais, rajooni- keskustes ja ühenduste ääres.

1945. a. taastati ja avati ainuüksi Vene NFSV-s üle 15 tuhande äri ja kioski üldises kaubandusvõrgus. Ent ees seisab veel suur töö kaubandusvõrgu taastamisel ja laiendamisel eriti saksa okupatsiooni all kannatada saanud piirkondades.

Põhjalikult korraldatakse ümber tarbijate kooperatiivide töö. Oma määruses 9. novembrist 1946 tunnistas valitsus tarvilikuks, et tarbijate kooperatiivid kaupleksid tööstus- ja toidu- kaupadega mitte ainult külates, vaid ka linnades ja töölis- asulais.

Tarbijate kooperatiivid ja invaliidide kooperatiivid peavad üles ostma põllumajandussaaduste ülejääke maal pärast seda, kui kolhoosid ja talupojad on oma normikohustused riigile täitnud. Juba 1947. aastal ostavad tarbijate koopera- tiivid 17 000 tonni liha ja kodulinde, 10 000 tonni kala, 180 000 kasti mune, 5000 tonni võid, 100 000 tonni piima, 500 000 tonni kartuleid ja palju muid saadusi.

Linnades ja töölisasulais avavad tarbijate kooperatiivid ärisid, paviljone, müügikohti ja kioskeid ning organiseerivad laialikantava ja laialiveetava leiva-, tangude, liha- ja muude toidu- ning tööstuskaupade müügi. Nende kaupade müük peab toimuma turul kujunevate hindadega, kuid need hinnad ei tohi ületada riikliku kommertskaubanduse hindu.

Kooperatiivkaubanduse arendamine linnades parandab rahva varustamist toiduainete ja laiatarbekaupadega, soodustab reaaltöötasu taseme tõusu ja nõukogude kaubanduse edasist kasvu.

TÖÖLISTE JA TEENISTUJATE ARVU, TÖÖVILJAKUSE JA TÖÖTASU KASVUST

1924. aastal, kui kogu maa kannatas alles laostumise tagajärgede all, ei saavutanud tööliste arv veel 1913. aasta taset — 11 400 000 inimest.

Möödus neli aastat ja tööliste arv ületas juba 1913. a. taseme, veel kaks aastat hiljem likvideeriti aga lõplikult ja jäävalt tööpuudus meie maal.

Teise viisaastaku algul oli tööliste ja teenistujate arv üle 20 miljoni.

1935. aastal oli meil töölisi ja teenistujaid 22 400 000, 1937. aastal — 26 989 000, 1938. aastal — 27 800 000.

Rahvamajanduse võimas tõus uuel stalinlikul viisaastakul avab suured võimalused meie maa kodanike loova töö rakendamiseks. Uued miljonid töötajad tulevad vabrikuisse, tehastesse, uusehitustele, sovhoosidesse ja masina-traktorijaamadesse.

Tööliste ja teenistujate üldarv rahvamajanduses tõuseb 33 500 000-le.

Kust hangime kvalifitseeritud töölistekaadreid?

Viisaastaku jooksul annavad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolid rahvamajandusele 4 500 000 inimest — kaks korda rohkem kui nad andsid möödunud viie aasta jooksul.

Partei, valitsus ja seltsimees Stalin kannavad suurt hoolt tööjõureservide eest. Neid abistatakse igati. Isegi raskeil sõja-aastail suunasid tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolid igal aastal tööstusse ja transporti sadu tuhandeid noori kvalifitseeritud töölisi.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides võetakse tööliste, talupoegade ja teenistujate lapsed täielikult riigi ülalpidamisele. Riik varustab õpilasi tasuta korteri, toidu, riietuse ja õpikutega. Nad saavad tööõpetust hästivarustatud töökodades ja vabrikute ning tehaste spetsiaalsetes osakondades. Seejuures pööratakse suurt tähelepanu kultuuritööle ja õpilaste puhkeaja korraldamisele.

Uuel viisaastakul kulutatakse tööjõureservide ettevalmistamiseks üle 27 miljardi rubla (12 miljardi rubla vastu teisel viisaastakul). 1950. aastal tõuseb tööstus-, raudtee- ja vabri-

kukoolide arv üle 6000. 1946. aastal oli neid 2700. Eluruumide ja töösuse õpetamise ruumide ehitamiseks kulutatakse üle 2 miljardi rubla.

Uuel viisaastakul peavad tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolid välja laskma 1 860 000 kvalifitseeritud metallitöölise, 545 000 söe- ja mäekaevanduse töölise, 150 000 metallurgia-töölise, 500 000 raudteelast, üle 1 285 000 kvalifitseeritud ehitustöölise.

Tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolides omandavad noormehed ja neiud üle 180 eriala.

Suur osa tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide lõpetajaist saab juba aastase või paari-aastase tehases töötamise järele 6.—7. kategooria vilunud töölisteks. Tuhanded endised õpilased töötavad pingsas sotsialistlikus võistluses ja ületavad järjekindlalt töönorme. Paljud neist töötavad meistritena, brigadiiridena ja osakonna juhatajatena.

Teiseks tööstuse, transpordi ja ehituse tööjõuga täiendamise allikaks on tööjõu organiseeritud värbamine lepingute sõlmimise teel käitiste ja kolhooside juhatajatega. See paneb majandusjuhtidele tõsiselt kohustusi tootmisse rakendatavate tööliste ainelistel elutingimustel parandamisel.

Määratu suure tähtsuse omab uute tööliste hulgaline tehniline väljaõpe tööstustes. Individuaalse ja brigaadiviisi väljaõppe teel käitistes valmistatakse ette 5 400 000 uut kvalifitseeritud töölise. Põllumajanduses valmistatakse ette 2 300 000 traktoristi, kombainerit ja muude erialade töötajat.

Üldsummas valmistatakse viisaastaku jooksul ette 12,2 miljonit kvalifitseeritud töölise ja täiendatakse 13,9 miljoni tööliste ametialalist kvalifikatsiooni. Kvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamise säärane ulatus tõstab veelgi tööliklassi kultuurilist ja tehnilist taset ning aitab kaasa vastuolude likvideerimisele vaimse ja füüsilise töö vahel.

Bolševike partei on alati omistanud suurt tähelepanu tööviljakuse tõstmisele kui sotsialistliku korra tugevdamise ja rahva üldise heaolu tõhustamise vahendile. Lenin õpetas, et «töövilkus on lõppkokkuvõttes kõige tähtsam, kõige peamine uue ühiskondliku korra võiduks». Seltsimees Stalin on samuti korduvalt tähelepanu juhtinud töövilkuse erakordselt suurele osatähtsusele sotsialistlikus ülesehitustöös.

Tööviljakus on kasvanud meie maa sotsialistliku ülesehitustöö kõigis avaldusvormides.

1938. aastal ületas tööviljakus tööstuses 1913. aasta taseme 3,7 korda.

1937. aastal oli tööviljakus kolhoosides 3 korda suurem kui üksiktalundeis.

Sõja-aastail tõstsid töölised sõjaaja raskustele vaatamata järjekindlalt oma tööviljakust. Selle tulemuseks oli, et toodang ühe töölise kohta kogu tööstuse ulatuses tunduvalt suurenes. Lennukitööstuses tõusis see 70, tankitööstuses peaaegu 90 protsendi võrra.

Uuel viisaastakul peab tööviljakus sõjaeelse tasemega võrreldes tõusma tööstuses 36 protsendi võrra ja ehitustööl 40 protsendi võrra.

Tööviljakuse tõus sotsialistlikus tööstuses on rajatud tehnika edukäigule, palju tööd nõudvate tootmisprotsesside maksimaalsele mehhaniseerimisele. Partei ja valitsus võitlevad vääramatult eesrindliku tehnika ulatusliku rakendamise eest, et kergendada tööd ja muuta see hästi viljakaks. Viisaastaku plaani seaduses on antud konkreetne programm uue tehnika rakendamiseks igas tööstusharus, transpordis ja põllumajanduses.

Tööstustöölise tehniline varustus suureneb sõjaeelsega võrreldes poolteisekordseks. Piisab juba sellest näitest, et metallilõikamise tööpinkide arv tõstetakse 1 300 000-le, mis ületab 30 protsendi võrra 1940. aasta Ameerika Ühendriikide tööpinkide pargi. Nõukogude Liidu tööpinkide pargis tõuseb tublisti suure tootlikkusega agregaat- ja spetsiaaltööpinkide, automaatide ja poolautomaatide arv — neid on viisaastaku lõpul 9,5 korda rohkem kui 1940. aastal.

Tehnika arenemine ja palju tööd nõudvate tootmisprotsesside mehhaniseerimine põhjustavad kõrge kvalifikatsiooni ja suure tööoskusega tööliste vajalikkust.

Kvalifitseeritud tööliste käes annavad uued täiustatud masinad mitmekordselt rohkem head toodangut. Näiteks Tuula masinaehituse treial M. T. Davõdov õppis sõja-aastail, kui oli puudus kvalifitseeritud töölistest, oskuslikult töötama freesimis-, teritus-, peitel- ja hõõveldusmasinal. Olles uurinud tööpinkide tööd, jõudis Davõdov järeldusele, et nende tootlik-

kust võib tunduvalt suurendada, kui organiseerida tööd uuel viisil. Ta otsustas väikeseeria-tootluses rakendada omapärasest vooluviisilist meetodit. Rakendades üksikosade töötlemist operatsioonide järjekorras, saavutas Davõdov suurt tootmis- edu. Tema tööpink on tootliku tööga koormatud 95 protsenti tööajast ja ainult 5 protsenti kulub eeltöödeks. Tööpingi tootlikkus tõusis 4—5-kordseks. Rakendunud sotsialistlikku võistluse uue stalinliku viisaastaku auks, kutsus Davõdov töölisi üles täitma viisaastaku plaan enne tähtaega. 10. septembriks 1946 täitis Davõdov juba kolm aastanormi. Tema kogemused omandati tuhandete Tuula tööliste poolt. Üle kolme tuhande tema järglase on juba täitnud aastanormi. Padrunitehases täitis aastanormi enne tähtaega 650 töolist, püssitehases 260, tööpingitehases 500, tehases «Novaja Tuula» («Uus Tuula») ligi 200 töolist jne. Paljud töölised on täitnud kaks normi. Davõdov ja tema järglased on tõhusalt tõstnud tööviljakust, tunduvalt suurendanud toodangut ja tublisti tõstnud oma töötasu.

Tööviljakuse tõusu alusel hakkab meil kasvama ka töö- tasu.

Olgu järgnevalt esitatud arvud, mis näitavad, millisel mää- ral on suurenenud Nõukogude Liidu tööliste ja teenistujate töötasufond.

Teise viisaastaku lõpul (1937. aastal) moodustas see 82 miljardit 200 miljonit rubla, 1940. aastal — 162 miljardit rubla.

Need arvud kajastavad neid suuri muudatusi, mis on toi- munud meie maal stalinlike viisaastakute jooksul: maa indust- rialiseerimist, sellega seoses töolisklassi arvu tohutut suure- nemist ja tööliste ning teenistujate keskmise töötasu tõusu. Keskmise töötasu suurenes aastail 1929—1937 3,7 korda.

Uue viisaastaku plaan näeb ette töötasufondi edasist suure- nemist. 1950. aastal moodustab see 252 miljardit 300 miljo- nit rubla.

See kasv toimub tööviljakuse edasise tõusu ja miljonite uute töötajate rahvamajandusse rakendamise tulemusena.

Tööliste ja teenistujate keskmine aastane töötasu 1950. aastal ulatub 6000 rublani, ületades 1940. aasta taseme 48 protsendi võrra.

Sääraste rasketööstusharude nagu metalluriga-, söe- ja naftatööstuse tööliste ja insener-tehnilistele töötajatele kindlustatakse suurem töötasu. See vastab Nõukogude valitsuse poliitikale, mis näeb ette kõrgema töötasu sõltuvalt mitte ainult töötaja kvalifikatsioonist, vaid ka töötingimustest.

Arvesse võttes, et karmid kliimatingimused Uuralis, Sibe- ris ja Kaug-Idas loovad lisaraskusi tööliste ja teenistujaile, kes viibivad raskel tööl — söe, maakide, nafta tootmisel, ehi- tustel ja peale- ning mahalaadimistöodel — tõstis NSV Liidu Ministrite Nõukogu nende töötasu 20 protsendi võrra. Tõste- takse töötasu 824 000 inimesel, kes töötavad 727 käitisel ja ehitusel vastavalt valitsuse poolt kinnitatud nimestikule. Riik assigneerib seks otstarbeks täiendavalt 1 miljard 400 miljo- nit rubla aastas.

Nõukogude Liidus ei määra ainuüksi töötasu tööliste ja teenistujate tulusid. Nõukogude inimeste elus on suur täht- sus riigi kulutustel elamuehitustele, lastekasvatusele, haridu- sele, tööstus-, raudtee- ja vabrikukoolide õpilaste ülalpidami- sele, kuurortidele, sanatooriumidele, puhkekodudele, arstiabile, rasedate, lasterikaste ja vallasemade abistamisele, sotsiaal- kindlustusele jne.

1935. aastal andis kultuuriline ja elutarbeline teenindamine riigi ja ametiühingute poolt töölisel ja teenistujale täienda- valt üle kolmandiku sellest, mis ta sai töötasu näol. Riigi kulutused linna ja maa töötajate kultuurilisele ja elutarbeli- sele teenindamisele (peale riiklike kulutuste linnade ehitus- tööde osas) ületavad 1950. aastal 2,6 korda 1940. aasta taseme.

ELAMUEHITUSEST UUEL VIISAASTAKUL

Töötajate elu materiaalse ja kultuurilise taseme tõus pole mõeldav korteriolude ja kommunaalse teenindamise paran- damiseta.

Nõukogude võimu aastail omandas elamuehitus, linnade ja tööstuskeskuste heakorra eest hoolitsemine suure hoo. Juba 1937. aastal suurenes linnade elamufond 1913. aastaga võrreldes 60 miljoni ruutmeetri võrra. Põhjalikult ehitati

ümber terve rida linnu ja töölisasulaid. Ehitati palju uusi hästikorrastatud linnu kõrgete majade, veevärgi, kanalisatsiooni, trammiliinide, autobuseühendusega ja heakorrasutuste — saunade, pesumajade, ühiskondlike sööklate — võrguga.

Saksa fašistlikud bandiidid tekitasid tohutut kahju meie maa linnade ja külade elamu- ning kommunaalmajandusele. Vaenlased põletasid ja purustasid üle 6 miljoni maja, jättes peavarjuta ligi 25 miljonit inimest. Vaenlased muutsid kasutamiskõlbmatuks veevärgi, elektrijaamad, kanalisatsiooni, linnade transpordi, jättes miljonid inimesed kõige algelisemate elumugavusteta.

Viisaastaku plaani seadus esitab ülesande — taastada purustatud elamufond okupatsiooni all olnud piirkondades ja arendada uute majade ehitamist.

Uue viisaastaku jooksul moodustavad kulutused elamuehituseks 42 miljardit 300 miljonit rubla vastukaaluks 15 miljardile 500 miljonile rublale kolmandal viisaastakul ja 9 miljardile 600 miljonile rublale teisel viisaastakul. Juba 1946. aastal kulutati majade ehitamiseks 25 protsenti rohkem kui 1940. aastal.

Viisaastaku plaan näeb ette elamute taastamise üldpinnaga 33 miljonit ruutmeetrit. See on peaaegu sama palju kui kavatseti ehitada maju kolmanda viisaastaku plaani järgi ja peaaegu pool uue viisaastaku jooksul loodavast riiklikust elamufondist. Kui meil ei tuleks taastada kümneid miljoneid ruutmeetreid okupantide poolt purustatud elamispinda, siis võiksime plaanis ette nähtud kulutustega peaaegu kahekordistada elamispinna juurdekasvu.

Viisaastaku jooksul luuakse linnades ja töölisasulais 72,4 miljonit ruutmeetrit riiklikku elamufondi. See on 27 protsendi võrra rohkem sellest, mis anti kasutada teise ja kolmanda viisaastaku jooksul kokku. Ainuüksi Uuralis ja Siberis antakse kasutada peaaegu kaks korda rohkem maju kui esimese viisaastaku jooksul kogu meie maal ühtekokku.

Sellele lisaks ehitab rahvas ise riikliku krediidi kaasabil kümneid tuhandeid maju, üldpinnaga 12 miljonit ruutmeetrit. 3 400 000 maja püstitavad endale talupojad ise, kellele riik seks otstarbeks annab suuri krediite.

Tööliste ja teenistujate korteriolude parandamiseks viis-

aastaku jooksul tuleb ministeeriumel ja ametkondadel organiseerida ühe- ja kaheperekonna elamute ehitamist. Need majad müüakse töölistele, insener-tehnilistele töötajatele ja teenistujaile pikaajalise krediidi alusel.

Individuaalelamute ehitamine töölistele ja teenistujaile suunatakse tööstuslikele rööbastele. Luuakse uus tööstusharu, mis hakkab tootma kokkumonteeritavaid maju. Majaehituskombinaadid veavad tellijaile kätte tervete majade üksikosade komplekte kokkumonteerimiseks kohapeal. Ühe säärase maja kokkumonteerimine kestab kaks-kolm päeva.

1950. aastal annab majade tööstuslik tootmine 4,2 miljonit ruutmeetrit elamispinda. Esimesed majaehituskombinaadid on juba tööle asunud. 1946. aastal suutsid nad toota 300 000 ruutmeetrit elamispinda.

Standardosi ühe-, kahe- ja kolmetoaliste majade jaoks toodetakse praegu Kinešomski, Jevlašovski, Karatšarovski ja teistes majaehituskombinaatides.

Individuaalelamute ehitamisele on rakendatud palju arhitekte. Suurt huvi pakub arhidektide poolt koostatud universaalse reamaja projekt. Lahkuminevalt tavalisest sektsioonimajast, kus mitu korterit suubub ühele trepile või ühele välisuksele, on selles majas korterid isoleeritud. Igal kahetoalisel korteril on ees- ja tagauks, köök, sahvrid jne. Maja juurde kuuluvad väikesed maatükid ilu- või juurviljaaia rajamiseks ja tagaukse juurde õu majanduslike ehitustega.

Rževski majaehituskombinaadis on asunud viie- kuni kuuetoalise kottedžide (villade) tootmisele. Villa elamispinnaks on sada ruutmeetrit. Alumisel korral on töötuba, söögituba, vastuvõturuum, lastetuba, köök, vannituba ja mitmesugused kõrvalruumid, üleval aga magamistoad. Sõltuvalt kohalikest oludest võib säärast maja varustada kesk- või ahjuküttega, veevärgi ja teiste mõnususustega.

Elamute taastamine ja uute ehitamine, samuti olemasolevate elamute kapitaalremont ja korrastamine peab kindlustama töötajate korteriolude paremaks muutmist linnades, töölisasulais ja külades.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu võttis 1946. a. augusti lõpul vastu otsuse elamute ehitusprogrammi tunduva suu-

rendamise kohta Uuralis, Siberis ja Kaug-Idas esmajärjekorras rasket tööd tegevate tööliste ja insener-tehniliste töötajate jaoks. Ministrite Nõukogu tegi ettepaneku ehitada 1946. aasta teisel poolel ja 1947. aastal üle 60 tuhande maja, sealhulgas üle 50 tuhande individuaalelamu, mis on määratud töölistele ja teenistujatele müümiseks. Riik annab töölistele ja teenistujatele laenuks kuni 1 miljard rubla. Omandatud majade hind tuleb tasuda 10—12 aasta jooksul. See kõik võimaldab juba lähemas tulevikus tunduvalt parandada idapiirkondade kätistes töötajate korteriolusid.

Juba on sooritatud suur töö elamute taastamisel ja uute ehitamisel. Kolme aasta jooksul on okupatsiooni all viibinud Vene NFSV rajoonides taastatud ja ehitatud 712 000 maja. Valge-Vene NSV maa-asulais on ehitatud 235 000 maja, kuhu on majutatud üle poolteise miljoni inimese, kellelt saksalased võtsid peavarju. Mitu miljonit ruutmeetrit elamispinda on taastatud Ukraina linnades, üle 400 000 ruutmeetri Moldaavia NSV-s. Ehitustöö areneb kõikjal, ent tuleb veelgi tõsta ehitustööde tempot, et mitte ainult täita, vaid ka ületada elamuehituse plaan.

Purustatud kommunaalehituste taastamiseks ja kogu kommunaalmajanduse edasiseks arendamiseks kulutatakse 6 miljardit 100 miljonit rubla. Kuueteistkümnnes linnas ehitatakse veevärk, kolmeteistkümnnes — kanalisatsioon, kahekümnnes linnas luuakse trolleibuseliinid, kaheksas linnas trammihendus.

Suurt tähelepanu pühendatakse linnade planeerimisele, neis haljasalade rajamisele, elamute ja ühiskondlike hoonete arhitektuurilisele kujundamisele, mugavuste loomisele elanike töötingimusteks ja puhkuseks.

Ministeriumele ja majandusorganisatsioonidele on tehtud ülesandeks nende elamufondi ja taastatavate linnade elamukvartaalide maa-ala varustamine peamiste heakorrasedmetega — veevärgi, kanalisatsiooni, tänavate kastmise vahendite, haljasalade, valgustuse, saunade ja pesumajadega.

Maa-aluse raudtee ehitamist Moskvas jätkatakse. On alustatud maa-aluse raudtee ehitamist Leningradis.

1944. aastal, kui möllas veel Suur Isamaasõda saksa fašistlike anastajate vastu, algas seltsimees Stalini ettepanekul

suurejooneline Saraatov-Moskva gaasijuhtme ehitamine. Moskva hakkab iga päev saama 1 300 000 kuupmeetrit Saraatovi looduslikku gaasi.

Saraatov-Moskva gaasijuhtme ehitamine on lõpetatud ja 1946. a. juulis algas Saraatovi gaasi andmine Moskvale. Praegu antakse Moskvale gaasi juba 80 tuhandele korterile, sajad tuhanded moskvalased kasutavad gaasi. Viisaastaku jooksul gasifitseeritakse 200 000 korterit. Samal ajal viiakse paljud elumajad gaasiküttele. Gaasi hakkavad laialdaselt tarvitama sööklad, haiglad ja kommunaalettevõtted. Selle tulemusena väheneb Moskvale tunduvalt küttepuid kasutamine, mis tublisti vähendab raudtee- ja jõetranspordi koormatust ning vabastab tööjõudu.

Uuel viisaastakul ehitatakse gaasijuhtmed samuti Eesti-Leningradi ja Dašava-Kiievi vahele.

Jätkatakse meie kodumaa pealinna Moskva rekonstrueerimisplaanide teostamist, mille katkestas sõda. Viisaastaku jooksul ehitatakse Moskvale 3 miljonit ruutmeetrit uut elamispinda.

Erakordset tähelepanu pühendatakse kangelaslinnade Stalingradi, Leningradi, Sevastopoli ja Odessa taastamisele, samuti sakslaste poolt barbaarselt purustatud iidsete vene linnade Novgorodi, Smolenski, Pihkva, Voroneži ja teiste taastamisele. Taastatud linnad kujunevad palju kaunimaks kui enne sõda.

NÕUKOGUDE INIMESTE TERVISE JA PUHKUSE EEST HOOLITSEMISEST

Laialdane ravilaste, puhkekodude ja kuurortide võrk kindlustab nõukogude inimestele puhkuse ja ravisaamise võimalused.

Isamaasõja invaliidide ümbritseb rahvas pälvitud armastuse, austuse ja hoolitsusega. Riik annab neile kõige ulatuslikumat abi ja toetust. Suurt abi antakse ka sõjaväelaste perekondadele.

Lasterikkaile ja vallasemadele makstakse riiklikku abiraha.

Nõukogude kodanikel on kasutada maksuta arstiabi ja ravi.

Riigi kulutused töötajate kultuurilisele ja elutarbelisele teenindamisele tõusevad sõjajärgse viisaastaku lõppaastal 106 miljardi rublani.

Sellest summast moodustavad 61 miljardit 600 miljonit rubla, s. o. üle poole, need summad, mis tulevad 1946.—1950. aastate jooksul riiklikelt ettevõttele ja asutustelt ning on määratud tööliste ja teenistujate sotsiaalkindlustuseks. Keskmiselt tuleb igal aastal sääraseid summasid ligi 12 miljardit 300 miljonit rubla.

Meenutagem, et 1938. aastal moodustas sotsiaalkindlustuse eelarve meie maal 6 miljardit 300 miljonit rubla, 1940. aastal ligi 8 miljardit 600 miljonit rubla ja 1945. aastal — 10 miljardit 100 miljonit rubla.

Sotsiaalkindlustus on üks tähtsamaid töelisklassi võite, mis saavutati Oktoobrirevolutsiooni võidu tagajärjel. Meil on iga tööline ja teenistuja kindlustatud. Seejuures, erinevalt kapitalistlikest riikidest, kannab Nõukogude riik kõik kindlustuskulud. Kindlustusmaksud makstakse käitise või asutuse poolt peale tööliste ja teenistujaile makstava töötasu.

Ametiühingute organisatsioonid, kes käsutavad sotsiaalkindlustuse fonde, maksavad tööliste ja teenistujaile rahalist toetust haiguse või vigastuse puhul. Osa fonde kulutatakse sanatoorsele ja kuurordiravile, toetusteks raseduse ja sünnituse puhul, pensionideks vanaduse puhul, väljateenitud aastate eest jne. Sotsiaalkindlustuse fondide arvel on ehitatud ulatuslik puhkekodude võrk, sanatooriume, pioneerilaagreid ja kehakultuuri- ning turismiasutusi.

Suure Isamaasõja algul oli Nõukogude Liidu ametiühinguil 853 ravilat 161 500 kohaga.

Tuntud õigusteadlane Pritt, võrreldes nõukogude ja inglise tööliste puhkuse võimalusi, kirjutas:

«Mis on meil Suur-Britannias vastu seada nende kümnete tuhandete tööliste õnnelikule elule, kes saavad tasulist puhkust ja puhkavad Soosis, Jaltas, mineraalvee-allikate juures ja loendamatu muudes tõeliselt paradiislikes kohtades? 16 miljonist briti töölisest ei saa 14 miljonit isegi tasulist puh-

kust». Nõukogude Liidus on puhkus ja ravi kuurortides kujunenud massiliseks, üldiseks nähteks. Seda kõike võimaldab ainult nõukogude ühiskondlik kord.

Ühelgi maal kogu maailmas ei ole säärast hoolitsust emade ja laste eest nagu Nõukogudemaal.

Naisele-emale kuulub sotsialismimaal austus ja lugupidamine. Oma õilsas töös laste kasvatamisel saab nõukogude naine-ema alalist toetust ja abi Nõukogude valitsuselt.

Piisab juba näitest, et 10 miljardist rublast, mis kulutati 1941. aastal tervishoiule, kasutati 2 miljardit 500 miljonit naiste ja laste tervise kaitseks.

Juba raskel sõjaajal, 8. juulil 1944, andis NSVL Ülemnõukogu Presiidium seadluse «Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele emadele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunimetus «Ema-kangelane» sisseseadmisest ja ordeni «Ema au» ning medali «Ema-medal» asutamisest».

Pärast seadluse kehtestamist suurenes hoolitsemine emade ja laste eest veelgi.

1945. aastal sai 2 miljonit lasterikast ja vallasema 2 miljardit 89 miljonit rubla riiklikku abiraha.

1946. aastal sai 3 miljonit 400 tuhat lasterikast ja vallasema 4 miljardit rubla riiklikku abiraha.

Rohkem kui 11 000 naisele on antud aunimetus «Ema-kangelane», üle miljoni naise on autasustatud ordeniga «Ema au» ja medalitega «Emamedal».

Uues viisaastaku plaanis suurendatakse tunduvalt assigneeringuid emadele antavateks toetusteks. 1950. aastal moodustavad assigneeringud 13 miljardit 200 miljonit rubla.

Viisaastaku lõpul on linnade sünnitusmajades 76 000 kohta, maal 65 000 kohta. Tsaari-Venemaal oli sünnitusmajades ainult 6824 kohta.

Laieneb lasteasutuste võrk. Juba 1945. a. oli statsionaartüüpi lastekodudes 860 900 last, seega rohkem kui enne sõda. 1950. aastal kasvatatakse statsionaartüüpi lastekodudes 1 251 000 kuni kolme aasta vanust last. Peale selle teevad hooaja-lastekodud maakohtades üle nelja ja poole miljoni lapse.

Uue viisaastaku lõpul kasvatatakse lasteagedes 2 260 000 last — kaks korda rohkem kui 1940. aastal.

Laiendatakse emade- ja lastenõuandlate, samuti spetsiaalsete lastepolikliinikute võrku.

Ühtki sõjaajal orbunud last ei unusta Nõukogude rahvas enda tema valitsus.

Riigi kulul kindlustatakse lastekodudes täiel määral nende orbude kasvatamine, kes kaotasid vanemad Suure Isamaasõja ajal. Punaarmee võitlejate ja Isamaasõja partisanide lapsi, partei- ja nõukogude töötajate lapsi, kelle vanemad hukkusid saksa okupantide käe läbi, õpetatakse ja kasvatatakse Suvorovi ja Nahhimovi koolides, eritööstuskoolides ja erilastekodudes. Säärane hoolitsus laste eest toimub ainult meie sotsialistlikul kodumaal, kus laste kasvatamine omab esmajärgulise tähtsuse.

Viisaastaku plaan näeb ette tervishoiu ala tunduvat arendamist.

1950. aastal suureneb voodite arv haiglates 985 tuhandeni 710 tuhande vastu 1940. aastal. Haiglate võrgu suurendamine võimaldab anda elanikkonnale laialdasemalt kvalifitseeritud arstiabi.

Täielikult taastatakse puhkekodud ja sanatooriumid, et võimaldada puhkust ja ravi kõigile meie maa töötajaile. Viisaastaku lõpuks taastatakse sanatooriumid ja puhkekodud okupatsiooni all viibinud maa-aladel, idapiirkondades rajatakse uusi sanatooriume ja puhkekodusid. 1950. aastal tõuseb sanatooriumides voodite arv 250 tuhandele ja puhkekodudes 200 tuhandele. See kindlustab miljonitele töötajatele korrapäraseid puhkuse ja ravi võimalused.

Eriti on silmas peetud arstiabi võimaldamist Isamaasõja invaliididele. Parimad polikliinikud, haiglad, sanatooriumid ja puhkekodud antakse kasutada Punaarmee kangelastele, kes oma verega saavutasid võidu vaenlase üle.

Arstimeid, arstiriistu ja raviseadmeid toodetakse 1950. aastal 1 miljardi 200 miljoni rubla eest — 85 protsendi võrra rohkem kui 1940. aastal.

SOTSIALISTLIKU KULTUURI ÕITSENGUST

Nõukogude võim kulutab tohutuid summasid rahvahariduse, teaduse, kirjanduse ja kunsti edasiseks õitsenguks. Kümned miljonid lapsed, noored ja täiskasvanud saavad haridust riigi kulul.

Nõukogude võimu ajal toimus meie maal tõeline kultuuri-revolutsioon. Vähem kui 30 aastaga likvideeriti Nõukogude Liidus kirjaoskamatus peaaegu täiesti. Kolmas stalinlik viis-aastak seadis endale ülesandeks teostada üldine keskharidus (10-klassiline) linnades ja läbi viia maal ning kõigis liiduvabariikides üldine 7-aastane koolikohustus ning laiendada 10-aastase hariduse andmist lastele. Sõda pidurdas ajutiselt seda tööd. Nüüd aga jätkatakse seda jällegi. 1950. aastal kasvab algkoolide, mittetäielike keskkoolide ja keskkoolide arv 193 tuhandeni 190 500 vastu 1940. aastal, ja õpilaste arv kasvab neis 31 miljoni 800 tuhandeni. Tsaari-valitsuse ajal sai haridust ainult üks neljandik lastest. Nõukogude Liidus hõlmab kool peaaegu kõiki lapsi.

Lapsed peavad hakkama koolis käima seitsmeaastaselt, kusjuures koolikohustus on üldine. Viisaastaku plaan näeb ette 5.—7. klasside õpilaste arvu suurenemist 27 protsendi võrra 1940. aastaga võrreldes.

Nähakse ette ka keskhariduse edasist arendamist. Keskkoolide 8.—10. klasside õpilasi on viisaastaku lõpul 33 protsendi võrra rohkem kui enne sõda. Maal on 8.—10. klasside õpilasi 1950. aastal 80 protsendi võrra rohkem kui 1940. aastal.

Nähakse ette suurt õpilaste arvu kasvu töölis- ja maanoorte koolides — kuni 1 800 000 inimest, enam kui kaks korda rohkem kui 1945. aastal. Need koolid on määratud sellele osale noortest, kes Isamaasõja ja meie maa rea piirkondade ajutise okupatsiooni tingimuses ei saanud normaalset haridust. Nad annavad keskhariduse tööprotsessi katkestamata ja võimaldavad lõpetajaile jätkata hariduse saamist kõrgemais õppeasutustes.

Keskkoolide tähtsaimaks ülesandeks on õpilaste õpetamise ja kasvatamise kvaliteedi parandamine. Nõukogude kool peab ellu saatma haritud, kultuurseid ja ideelisi inimesi, kes

oleksid suutelised veendunult ja julgelt võitlema suurte stalinlike kavade täitmise eest.

Keskkoolidele antakse igasugust abi õppe- ja kasvatustöö parandamiseks, õpetajate poliitilise ja erialalise ettevalmistuse tõstmiseks, samuti ka koolide materiaalse baasi tugevdamiseks ja laiendamiseks.

Käesoleval viisaastakul pühendatakse suurt tähelepanu ka mitmesugustele kasvatusvormidele väljaspool kooli.

Taastatakse vanu ja luuakse uusi pioneerimaju, laste tehnikajaamu, noorte loodusteadlaste keskusi, arendatakse ekskursioone ja turismi, kindlustatakse õpilastele võimalus omandada mitmesuguseid kasulikke ja kultuurseid oskusi vastavalt nende kalduvustele.

Viisaastaku jooksul ehitatakse ja taastatakse 13 000 kooli 3 700 000 õpilase jaoks. Pidevalt suurendatakse õpikute, ilu- ja populaarteadusliku kirjanduse väljaandmist. Koolitarvete ja näitlike õppevahendite tootmist organiseeritakse Haridusministeeriumi õppeabinõude valmistamise ettevõtetes. Kohalik tööstus aitab samuti kindlustada koolide vajadusi mitmesuguste koolitarvete osas.

Koolide ülesehitustööle tuleb kaasa tõmmata kohalikud nõukogud. Žitomiri töötava rahva saadikute nõukogu kogemused on selles mõttes vägagi õpetlikud.

Töötava rahva saadikute nõukogu juhid rakendasid koolide abistamiseks kohaliku elanikkonna. Žitomiri oblastis ehitasid ja remontisid 300 000 inimest tööst vabal ajal isikliku tööga ligi 1500 koolihoonet, vedasid kohale küttematerjali koolidele ja õpetajaile.

Valge-Venes sooritasid sajad kolhoosnikud selle suure üldrahvaliku ürituse, taastades vanu ja ehitades uusi koole, varustades neid tarviliku sisustusega.

Armastuse ja hoolitsusega suhtub meie rahvas koolisse. Ainuüksi Vene NFSV-s võttis 19 oblastis ja 3 autonoomses vabariigis korraldatud pühapäevakuist osa üle 1 miljoni inimese. Remonditi 10 636 kooli, töötati üles ligi 1 miljon kuupmeetrit küttepuid.

Meie maal on hästi arenenud kõrgema hariduse omandamise võimalused. Kapitalistlikes maades on kõrgem haridus rikaste eesõiguseks. Meie sotsialistlikul maal on ülikoolide ja

instituutide auditooriumid avatud kõigile töötajaile. Juba aastail 1938—1939 õppis Nõukogude Liidu kõrgemais õppeasutustes 1,4 korda rohkem üliõpilasi kui Suur-Britannias, Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias ning Jaapanis kokku. Ainuüksi Leningradis oli sõja eel rohkem üliõpilasi kui kogu Saksamaal.

Kahe esimese viisaastaku jooksul saatsid kõrgemad ja keskmised eriõppeasutused (tehnikumid) ellu 1 454 100 eriteadlast, neist oli 539 900 kõrgema haridusega.

Uues viisaastaku plaanis on ette nähtud välja lasta 1 928 000 eriteadlast, neist 602 000 kõrgema haridusega. Nii valmistatakse ette aastail 1946—1950 kõrge kvalifikatsiooniga eriteadlasi (insenere, arste, agronoome, pedagooge, tehnikuid jms.) rohkem kui esimese kahe viisaastaku jooksul kokku.

1950. aastal õpib meie kõrgemais õppeasutustes 674 000 inimest, tehnikumes ja teistes erikeskkoolides 1 280 000 inimest. 1946. aastal lasti välja 70 000 inseneri, arsti, agronoomi, pedagoogi ja teisi kõrgema haridusega eriteadlasi.

Teaduse ja tehnika novaatorid andsid riigi kaasabil hindamatu panuse meie võiduks fašistlike anastajate üle. Uuel viisaastakul saavutab tehnika edukäik veelgi suurema ulatuse.

Meil on kõik võimalused, et lähemal ajal ületada teaduse saavutused väljaspool Nõukogude Liidu piire. Meil on esmaklassilised teaduslikud ja tehnilised kaadrid. Meie maal on tohtu hulk teaduslike uurimisinstituute ja kõrgemaid õppeasutusi. Uuel viisaastakul laieneb teaduslike kaadrite ettevalmistamine veelgi. Suure töö teaduslike kaadrite ettevalmistamisel sooritavad NSV Liidu Teaduste Akadeemia ja kõik teaduslikud asutused üle kogu maa.

Tunduvalt suureneb kõrgema ja keskmise kvalifikatsiooniga eriteadlaste ettevalmistamine metallurgia-, kütte- ja energeetikatööstusele, põllumajandusele, raudteetranspordile, õpetajate ettevalmistamine alg- ja keskkoolidele, samuti kõrge kvalifikatsiooniga eriteadlaste väljaõpetamine uue tehnika alal.

Nõukogude võim on teinud kõik võimaliku selleks, et iga-

sugused kunstiaarded saaksid töötajale kättesaadavaks. Nõukogude kunst oma sisult ja ühiskondlikult tähenduselt on kõige eesrindlikum maailmas.

Viisaastaku plaan näeb ette nõukogude kunsti materiaalse baasi edasise tugevdamise ja laiendamise. Mitte ainult taastatakse, vaid ka laiendatakse tunduvalt sõjaeelset teatrivõrku. Taastatakse ja ehitatakse 66 teatrihoonet 64 000 kohaga. Suurtes tööstuskeskustes ja maa idarajoonide linnades — Tšeljabinskis, Ulan-Udes, Nižni-Tagilis, Kemerovis, Taškendis, Frunzes, Kurganis — ehitatakse uued teatrihooned.

1950. aastal on meil 898 teatrit. Kui meenutada, et 1914. aastal oli Venemaal ainult 312 teatrit, siis juba sellest näeme nõukogude teatrikunsti määratu suurt kasvu.

1950. aastal tõuseb kinoaparaatide arv 46,7 tuhandele 28 tuhande vastu 1940. aastal. Iga rajoonikeskus ja linnatüüpi asula saab statsionaarsed kinoaparaadid. Tunduvalt laiendatakse statsionaarset kinovõrku küldes. Arendatakse edasi kaugenägemist ja värvilist kino.

Kunstiliste filmide toodangut suurendatakse aastast aastasse ja tõstetakse nende kunstilist väärtust. On ette nähtud suured assigneeringud kinostuudiote taastamiseks ja ehitamiseks.

Arendatakse raadiosidet ja viiakse lõpule telefoni- ning telegraafiside organiseerimine Moskva ja kõigi vabariikide, krai- ja oblastikeskuste vahel, samuti liiduvabariikide pealinnade ja nende oblastikeskuste vahel. Iga rajoonikeskus, külanõukogu, masina-traktori jaam saab telefoni.

Täielikult taastatakse muuseumid, klubid, rahvaraamatukogud ja muud kultuuriasutused. 1950. aastal on ligi 285 000 klubi ja rahvaraamatukogu.

Suurt tähelepanu pühendatakse käesoleval viisaastakul töötajate ja eriti noorte kehalisele kasvatusel. Sport on saanud meie rahva massiliseks lemmikharrastuseks. Nõukogude riik ja ametiühingud abistavad kõigiti selle arengut, andes töötajate käsutusse suurepäraseid staadionid, ujulad, spordiklubid, igasugused sporditarbed jne.

Kehakultuuri arengu edusammude kujukaks tunnistuseks on 1946. aasta, mida tähistasid meie sportlaste hiilgavad võidud rahvusvahelistel võistlustel Suur-Britannias, Prantsus-

maal, Norras, Soomes, Jugoslaavias, Bulgaarias, Rumeenias ja Albaanias.

Viisaastaku plaan näeb ette assigneeringute suurendamist kehakultuuri edasiseks arendamiseks.

KÕRGEMALE VÕISTLUSLIPP VIISAASTAKU PLAANI TÄITMISEKS JA ÜLETAMISEKS!

Viisaastaku plaan avab piiramatud võimalused sotsialistliku majanduse edasiseks kasvuks.

Jätkates meie maa industrialiseerimist ja kaitsevõime tugevdamist, tõstame samal ajal Nõukogude rahva materiaalsel heaolu ja kultuuritasel, ehitame jõukat elu.

Majandus-, partei- ja ametiühingute juhtidel tuleb kindlustada «tööliste, talupoegade ja intelligentsi igakülgne kaastõmbamine viisaastaku plaani läbiviimisele sotsialistliku võistluse alusel, et rahvamajanduse taastamise ja arendamise viisaastaku plaan mitte ainult täita, vaid ka ületada» (viisaastaku plaani seadusest).

Meie maa töölised, talupojad ja haritlaskond võtsid vastu viisaastaku plaani kui võitlusprogrammi, mis vastab nende elulistele huvidele.

1946. aasta, uue stalinliku viisaastaku esimene aasta, tõi suuri edusamme kannatada saanud piirkondade rahvamajanduse taastamisel. Igal pool on ehitustegevus ulatuslikult hoogu võtnud.

Toimub lõuna-metallurgia taassünd. 1946. a. algusest peale lasti käiku viis taastatud kõrgahju. Üldse on taastamistöde algusest peale töösse rakendatud juba 25 kõrgahju. 9. septembril 1946 läideti tuli lõunapiirkonna võimsaimas kõrgahjus — Mariupoli tehase «Azovstal» kõrgahjus nr. 4.

On saavutatud tähelepanavat edu söetööstuse taastamisel. 1946. a. taastati täielikult üle 20 suure söekaevanduse, sealhulgas üks suurimaid Donetsi kaevandusi — Lidnevki kaevandus nr. 2—7. Selle kaevanduse taastamiseks tuli välja pumbata 2,5 miljonit kuupmeetrit vett, taastada 8500 jooksvat meetrit kaevanduskäike, rajada uus 230 meetri sügavune püstkäik, uuesti ehitada kõik maapealsed kaevandusehitused.

Läheneb taastatava Dnepri hüdro-elektrijõujaama käikulaskmise tähtpäev.

Uuesti lasti käiku Stalingradi ja Harkovi traktoritehased, Rostovi põllutöomasinate tehas, Nižni-Sviri hüdro-elektrijõujaam, Balti—Valge mere kanal ja paljud teised suured käitised. Nende käitiste käikulaskmist tervitab rahvas kui nende uuesti ellu ärkamist, kuna ta teab, millise hävituspiirini need viidi fašistlike roimarite poolt ja kui palju vaeva nõudis nende taaselustamine.

Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse abiga taastatakse saksa okupantide poolt rüüstatud kolhoose: juba sõjaajal taastati 85 000 kolhoosi. Kannatada saanud rajoonide kolhoosides tõusis külvipindala juba 1945. aastal 66 protsendini. 1946. aastal lähenes see kolmele neljandikule sõjaelsest; teraviljakultuuride külvid moodustasid ligi 80 protsenti sõjaelseist. Edukalt elustub kannatada saanud rajoonides ka karjakasvatus. Nende maa-alade vabastamise hetkest alates said nad riigilt üle 26 tuhande traktori, üle 40 tuhande mitmesuguse põllutöomasina, üle 3 miljoni kari-looma.

Nüüd annavad need rajoonid juba hulgaliselt toiduaineid rahvale ja tooraineid tööstusele. Kuid selleks, et need rajoonid annaksid niisama palju põllumajanduslikku toodangut kui enne sõda, tuleb kulutada veel palju vahendeid ja teha palju tööd.

Edukalt areneb koolide, haiglate ja teiste kultuuri- ning tervishoiuasutuste taastamine. 1946. aastal suurenes võrreldes 1945. aastaga nende asutuste võrk tunduvalt ja see laieneb pidevalt iga kuuga.

Juba sõjajärgse viisaastaku esimese aasta alguses võttis kogu maal hoogu sotsialistlik võistlus tootmisplaanide täitmiseks ja ületamiseks.

Sangarliku töökampaania algatasid Makejevka metallurgid, esinedes 15. mail 1946 üleskutsega üleliidulise võistluse organiseerimiseks.

Seda üleskutset toetasid kõik meie maa töötajad.

Metallurgiatöölise algatusega ühinesid kõige pealt söekae-vanduste ja tekstiiltöölised, seejärel rakendusid võistlusesse raudteelased, kergetööstuse, autotööstuse, naftatööstuse, ras-

ketööstuse, värvilise metallurgia, ehitusmaterjalide ja toiduainetetööstuse töölised.

Üha ulatuslikumalt arenes liikumine sõjajärgse viisaastaku esimese aasta normide ennetähtaegseks täitmiseks. Tuhanded tekstiiltööstuse eesrindlikud stahhaanovlased kohustusid nõukogude tarbijale andma rohkem riidet pesu ja riietuseesemete jaoks. Nad täidavad oma kohustusi. 1. oktoobrini 1946 täitsid aastaplaani 600 kangrut, 450 kudumistöölist ja 1200 muud töölist. Ainuüksi need inimesed andsid aasta lõpuks üle plaani keskmiselt 10 miljonit meetrit riidet.

Võistluse laine üha paisub ja laieneb meie rahva töövaiumustuse avaldusena. Stalinlik viisaastak on saanud kogu rahva ürituseks.

Koos kõigi nõukogude inimestega püüdsid kolhoosnikud edukalt täita uue stalinliku viisaastaku esimese aasta plaani. 1946. aasta raskeis kliimatilistes tingimustes otsustasid Altai krai Kulundinski rajooni kolhoosnikud, olles täitnud viljavaru-
mise aastaplaani (830 000 puuda) ennetähtaegselt, anda riigile veel 300 000 puuda vilja. Altai krai kolhoosnikud kohustusid andma riigile 6 miljonit puuda teravilja üle plaani. Õilis algatus Altai kolhoosnikute poolt, kes kutsusid kõiki kolhoosnikuid, kõiki põllumajanduse alal töötajaid nende eeskujule järgnema, leidis vaimustatud vastukõla. Võistlus toodangu ennetähtaegseks ja üle plaani riigile andmiseks haaras ulatuslikult kolhoosiküla töötajaid.

Nõukogude talurahvas nagu kõik teisedki nõukogude töötajad võitlevad oma maa veelgi võimsamaks muutmise eest. Nad näevad oma õnne oma kodumaa rikkuse kasvus.

Altai kolhoosnikute üleskutset kuuldi kõikjal. Siberi ja Uurali, Kazahstani ja Ukraina, Doni ja Kubani, Volga-äärsetes ja keskoblastite kolhoosides toimusid üldkoosolekud, kus võeti vastu kohustused vilja täiendavast andmisest riigile. Neid kohustusi kinnitatakse tegudega.

Tuhanded kolhoosid ja sovhoosid — üleliidulisest sotsialistlikust võistlusest osavõtjad — täitsid ennetähtaegselt viljavaru-
mise aastaplaani ja jätkavad vilja andmist üle plaani.

Üleliidulisse sotsialistlikku võistluse rakendudes taotle-
vad miljonid töölised, insenerid, tehnikud, kolhoosnikud ja

teenistujad plaanide ületamist. Iga päev kuuleb maa uute töökangelaste — kaevurite, kangrute, müürseppade, terasevalajate, traktoristide, kombainerite ja kolhoosnikute nimesid. Kogu meie rahvast on haaranud loomingupalavik.

Raskusi võites sammub meie maa veendunult oma rahvamajanduse taastamise ja edasise arendamise teel. Lenini-Stalini partei juhtimisel saavutavad nõukogude inimesed oma ennastsalgava tööga niisugused elutingimused, mis on meie suure rahva, võitja rahva väärilised. Nad sammuvad suure eesmärgi — kommunismi — poole.

SISUKORD

Ravida sõjahaavad, tõsta rahva materiaalsel heaolu ja kultuuritaset	3
Peamiste tarbeesemete tootmisest	14
Laiatarbekaubad rahvale	21
Riikliku ja kooperatiivkaubanduse arenemisest	23
Tööliste ja teenistujate arvu, tööviljakuse ja töötasu kasvust	26
Elamuehitusest uuel viisaastakul	30
Nõukogude inimeste tervise ja puhkuse eest hoolitsemisest	34
Sotsialistliku kultuuri õitsengust	38
Kõrgemale võistluslipp viisaastaku plaani täitmiseks ja ületamiseks!	42

Vastutav toimetaja F. Teder

Я. Жуковский. Повышение материального и культурного уровня жизни народа в новой пятилетке.

На эстонском языке.

Ladumisele antud 25. I 1947. Trükkimisele antud 27. I 1947. Paber 56:79 cm ¹/₁₆. Trükiarv 10 200. Trükitähti trükipoognas 13 806. Trükipoognaid 3. Arvutuspoognaid 2,49. MB-00129. Tellimise nr. 276. Graafikatööstus „Oktoober“, Tallinn, Tartu mnt. 49.